БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 136 (5127).

17 ИЮНЬ 1983 й.

ЖУМА

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.

Баҳоси 3 тийин.

Кеча Москвада ўнинчи чақириқ СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси ўз ишини бошлади. Депутатлар ўртоқ Юрий Владимирович Андроповни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлаш тўғрисидаги СССР Олий Совети қарорини якдиллик билан қабул қилдилар.

Ўнинчи чақириқ СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси

ТИНЧЛИК ЙЎЛИДА, ХАЛҚ МАНФААТЛАРИ ЙЎЛИДА

...амлакатнинг тўла ҳуқуқли хўжайини, коммунизмнинг актив бинокори — ...т кишиси ўз миқёси ва ...аккаблиги жиҳатидан ...вор вазифаларни ҳал ...қда. У партиянинг сиёсатини халқнинг туб манфаатларига мос бўлиб тушади... ўз сиёсати деб билмоқ...

...уни кеча бўлиб ўтган ва ...иянинг идеологик, оммавий-сиёсий иши актуал масалаларини муҳокама қил... КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорлари барча совет кишилари ...лик билан маъқуллаалар. Ўртоқ Ю. В. Андроповнинг нутқида, Пленумнинг бошқа ҳужжатларида мавжуд аҳвол атрофлича, реалистик таҳлил ...лди, ривожланган социализм жамиятининг ҳозирги ...жичида партия билан ... олдида турган энг муҳим вазифалар белгилаб бе...и.

...ллективчилик туйғуси, ижтимоий ишларни ҳал этишда бевосита даҳлдорликни сезиш, меҳнатга ҳалол, онгли муносабатда бўлиш социалистик турмуш тарзининг ажралмас белгиси бўлиб қолди. Совет кишилари шуни биладиларки, улар ўз Ватани қудратини мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиб, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга салмоқли ҳисса қўшадилар, тарихий жараённи секинлаштиришга, халқлар тинчлиги ва озодлигининг суянган тоғи бўлган реал социализмнинг кучайиб бораётган таъсирига тўсқинлик қилишга уринувчи империалист кучларнинг агрессив йўлига қарама-қарши бўлиб турадилар.

Ўнинчи чақириқ СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси 16 июнь куни Москвада зўр сиёсий жўшқинлик ва ишчанлик вазиятида иш бошлади.

Эрталаб соат 10 да Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг алоҳида-алоҳида мажлислари очилди.

Ҳозир бўлган кишилар сессиялар ўртасидаги даврда вафот этган депутатлар А. Я. Пельше, Т. Я. Киселев, Э. К. Илтнер, В. Ф. Мицкевич, В. В. Пришчепчик хотирасини ҳурмат билан эсга олдилар.

Палаталарнинг алоҳида-алоҳида мажлисларида мандат комиссияларининг СССР Олий Советининг янги сайланган депутатлари ваколатлари текшириб чиқилганлиги тўғрисидаги докладлари тингланди. Бу ҳақда комиссияларнинг раислари: Иттифоқ Советида — **К. С. Демирчян**, Миллатлар Советида — **А. Г. Коркин** доклад қилдилар. Докладлар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Палаталарнинг мажлисларида сессиянинг кун тартиби ва унинг иш тартиби бир овоздан тасдиқланди.

Қуйидаги масалалар муҳокамага киритилди:

1. СССР Олий Совети Президиумининг Раисини сайлаш тўғрисида.

2. СССР Олий Совети Президиуми составига баъзи ўзгартишлар киритиш ҳақида.

3. Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисида.

4. Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси ҳақида.

5. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

СССР Олий Советининг иш тартибига ҳамда палаталар доимий комиссиялари тўғрисидаги Низомга мувофиқ Иттифоқ Совети билан Миллатлар Совети палаталарнинг баъзи доимий комиссиялари составига ўзгартишлар киритдилар.

Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг биринчи қўшма мажлиси соат 11 да Катта Кремль саройида бошланди.

Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громико, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Шчербицкий, В. И. Воротников, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. И. Рижков ўртоқларни депутатлар ва меҳмонлар узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

Палаталарнинг қўшма мажлисини Иттифоқ Советининг раиси **А. П. Шитиков** очди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари депутат **К. У. Черненко**га сўз берилади.

Ўртоқ К. У. ЧЕРНЕНКО нутқи

...путат ўртоқлар! Совет ...фоқи Коммунистик ...иси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Олий Совет ...фоқ Совети билан Миллатлар Советининг оқсоқол кенгашлари КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Юрий Владимирович Андроповни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб ...аш тўғрисидаги таклифни сизларнинг муҳокамангизга ҳавола этадилар. (... **давом этган, гулдурос ...клар. Ҳамма ўриндан ...н**).

... масала Марказий Комитет Пленумида муҳокама ...ди. Пленум КПСС ...зий Комитетининг ...екретари ўртоқ Юрий ...мирович Андропов ...ақтда СССР Олий ... Президиумининг Раиси лавозимини эгаллашини тўла якдиллик вазиятида мақсадга мувофиқ деб топди. (**Давомли қарсаклар**).

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ва Марказий Комитет Пленуми Коммунистик партиянинг совет жамияти турмушидаги, ички ва ташқи сиёсатимиздаги раҳбарлик ва раҳнамолик роли ортиб бораётганлигини, совет кишилари ва чет эллардаги кишилар партия билан давлатнинг обрў-эътибори бир-биридан ажралмас эканлигининг далили деб, партия билан халқ ақл-заковати ва хоҳиш-иродаси бирлигининг ифодаси деб билаётганликларига асосландилар.

Ю. В. Андроповнинг КПСС Марказий Комитети Бош секретари лавозимида зўр ғайрат билан олиб бораётган собитқадам ва ташаббускор фаолияти, у ўзининг ишчанлик ва инсоний фазилатлари, тажрибаси ва сиёсий донишмандлиги туфайли партия билан халқнинг ялпи ҳурматига, ишончи ва меҳр-муҳаббатига сазовор бўлди. Совет коммунистлари, барча меҳнаткашлар, чет эллик дўстларимиз уни Ленин типидаги атоқли раҳбар деб билмоқдалар.

Партия билан халқнинг бирлиги мустаҳкамланганлиги, ички ва ташқи сиёсатимиз йўлининг давомийлиги, ривожланган социализм жамиятини янада такомиллаштиришга, Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашга қаратилган ҳамда бутун халқ маъқуллаган тадбирлар Ю. В. Андроповнинг фаолияти билан чамбарчас боғланган.

Коммунистик партия билан Совет давлатининг халқаро вазиятни соғломлаштириш, воқеалар ривожини яна кескинликни юмшатиш сари буриб юбориш, термоядро ҳалокатининг олдини олиш мақсадини кўзловчи қатъий ва изчил йўли Ю. В. Андроповнинг фаолияти билан чамбарчас боғланган. Ю. В. Андропов жаҳон майдонида шу йўлни обрў-эътибор билан ўтказмоқда.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Юрий Владимирович Андроповнинг СССР Олий Совети Президиуми Раиси лавозимига сайланиши жамиятимиз билан давлатимизнинг олий манфаатларига, КПСС XXVI съезди тарихий режаларининг муваффақиятли бажарилишига, коммунистик қурилиш ишига хизмат қилади.

Депутат ўртоқлар, СССР Олий Совети қарорининг қуйидаги лойиҳасини сизларнинг муҳокамангизга киритишга ижозат бергайсизлар:

«Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

Ўртоқ Юрий Владимирович **Андропов** СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлансин». (**Гулдурос, давомли қарсаклар**).

* * *

Депутатлар **ўртоқ Ю. В. Андроповни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлаш тўғрисидаги** қарорни бир овоздан қабул қиладилар. Депутатлар ва сессияда ҳозир бўлган меҳмонлар бу қарорни гулдурос, давомли қарсаклар билан кутиб оладилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ **Юрий Владимирович Андропов**га сўз берилади. Ҳозир бўлган кишилар уни ўринларидан туриб қарсаклар билан табриклайдилар.

Ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ нутқи

...ҳматли депутат ўртоқ...

...ўр менга юксак ... билдириб, ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлаганингиз учун сизларга чин кўнгилдан ташаккур ва миннатдорчилик изҳор этишга ижозат бергайсизлар. (**Давомли қарсаклар**).

Сизларнинг ишончингизни мен ленинчи Коммунистик партиямизга билдирилган ишонч деб биламан, қирқ йилдан кўпроқ вақтдан бери партия аъзосиман ва ўзимни унинг идеалларига содиқ деб ҳисоблайман.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси лавозимида туриб сизларнинг юксак ишончингизни шараф билан оқлашга бутун кучим, бутун билимим ва бутун тажрибамни сарф қиламан, деб ишонтиришга ижозат бергайсизлар. (**Гулдурос, давомли қарсаклар**).

* * *

...я қатнашчиларининг қарсаклари остида ...қилувчи барча депутатлар номидан ўртоқ ...ндроповни СССР ...ети Президиуми... қилиб сайлан... ...лан чин кўнгил... ...лади ҳамда кўп ...ртия ва давлат ... унга янгидан- ... муваффақиятлар ...

...епутатлар кун ... иккинчи масаласини ... ...иб чиқишга ки...р. Депутатлардан ...юньков, В. М. Ми... ...СР Олий Совети ...умининг аъзолари ...либ сайландилар.

Сессия депутат И. Г. Кэбинни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан, депутат Б. Н. Пастуховни СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси вазифасидан озод қилди.

Олий Совет кун тартибининг навбатдаги масаласига ўтди.

СССР Министрлар Советининг Раисининг биринчи ўринбосари, СССР ташқи ишлар министри депутат **А. А. Громико** «Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисида» доклад қилди.

Сўнгра музокаралар бошланди.

Сўзга чиққанлар КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Ю. В. Андропов СССР Олий Совети Президиуми Раиси қилиб сайланганлигини қизғин маъқулладилар. Улар ўртоқ Ю. В. Андроповнинг фаолияти Коммунистик партия ва совет давлатининг совет халқи ва бутун инсоният манфаатлари йўлидаги тинчлик ва тараққиёт сиёсатини изчиллик билан ўтказишга қаратилганлигини таъкидладилар.

Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **И. Е. Поляков** халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисидаги масалани муҳокама қилиб, докладда совет кишиларини тўлқинлантирувчи энг муҳим масалаларга жавоблар берилган, деб таъкидлади.

Совет кишилари АҚШ империалистлари ва иттифоқчиларининг дунёни ракета-ядро ҳалокати ёқасига келтиришдек телбаларча интилишидан бир хилда ташвишланмоқдалар, деб сўзида давом этди нотиқ.

Уруш коммунизм идеалларига ётдир. Белоруссия меҳнаткашлари Коммунистик партия ва ҳукуматнинг халқаро кескинликни юмшатишга қаратилган ҳамма амалий қадамларини барча совет халқи билан бирга бутунлай ва тўла-тўкис маъқуллайдилар. Биз ўртоқ Ю. В. Андропов нутқларида айтилган тинчлик ташаббусларини қизғин ёқлаймиз.

Ворошиловград область «Ровенькиантрацит» ишлаб чиқариш бирлашмаси Космонавтлар номидаги шахта бошқармаси кўмир забойи кон ишчиларининг бригадири депутат **Г. И. Моцак** минбарга чиқади. Коммунистик партия ва Совет давлатининг ташқи сиёсати меҳнат аҳлига хизмат қилиб тинч характерга эга, деди у. Бизда яшаш ва самарали ишлаш учун зарур ҳамма шароитлар яратилган. Бу эса — бахт-саодатдир. Лекин шу бахт-саодат ўз-ўзидан келиб қолмай, машаққатли курашларда қўлга киритилди.

(**Давоми иккинчи бетда**).

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Юрий Владимирович Андропов.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлаш тўғрисида

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

Уртоқ Юрий Владимирович **Андропов** СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлансин.

СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари

В. КУЗНЕЦОВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль 1983 йил 16 июнь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПАЛАТАЛАРИНИНГ ТАШҚИ ИШЛАР КОМИССИЯЛАРИДА

16 июнь куни Кремлда СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссияларининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлис ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, Иттифоқ Совети ташқи ишлар комиссиясининг раиси К. У. Черненко, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари, Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссиясининг раиси Б. Н. Пономарев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов, КПСС Марказий Комитетининг секретарлари М. В. Зимянин, К. В. Русаков қатнашдилар.

Мажлисда СССР Олий Советининг Иттифоқ Советининг раиси А. П. Шитиков, СССР Олий Совети Президиумининг секретари Т. Н. Ментешашвили ҳам ҳозир бўлдилар.

Мажлисни К. У. Черненко олиб борди.

Комиссиялар КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Ташқи ишлар министри депутат А. А. Громико «Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисида» қилган доклади юзасидан қарор лойиҳасини СССР Олий Совети сессиясининг муҳокамасига қўйишга қарор қабул қилди.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

...АЛҚАРО АҲВОЛ ВА СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ТАШҚИ СИЁСАТИ ТЎҒРИСИДА

...ет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР ташқи ишлар министри депутат А. А. Громикнинг «Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисида»ги докладини тинглаб ва муҳокама ... **қарор қилади:**

...СС ва Совет давлатининг ленинча ташқи сиёсий йўлини амалда рўёбга чиқариш борасида Совет ҳукуматининг фаолияти тўла-тўкис ва батамом маъқуллансин;

...С Марказий Комитети 1982 йил ноябрь ва 1983 ...онь Пленумларининг принципиал йўл-йўриқларини ... ошириш соҳасида ўтказилаётган тадбирлар маъ...лансин. Бу тадбирлар халқаро кескинликни юмшатиш... ...рол-яроғларни чеклаш ва қуролсизланиш соҳасида ...али аҳдлашувларга эришишга, мавжуд можаролар манбаларини тугатишга ва янги можаро манбаларининг олдини олишга ҳамда ижтимоий тузумларидан қатъи ... барча давлатлар билан тенг ҳуқуқли тинч ҳамкор... ривожлантиришга қаратилгандир.

...Р Олий Совети Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини тегишли даражада сақлаш ҳамда ўз иттифоқчиларининг хавфсизлигини таъминлаш юзасидан дунёда реал таркиб топаётган ҳарбий-сиёсий вазиятни ҳисобга олиб кўрилаётган тадбирларни якдиллик билан маъқуллайди. Бу тадбирлар мавжуд кучлар мувозанатини сақлаб қолиш мақсадини кўзлайди. Ҳозирги шароитларда кучлар мувозанати ядро уруши чиқарилишига қарши ишончли гарантиядир.

Ҳозирги кескин халқаро вазиятда қуролланиш пойгасини тўхтатиб қолиш, кескинликни юмшатиш йўлига қайтиш, тинчликни мустаҳкамлаш учун ҳамма иш қилиниши керак. Ядро қуролига эга бўлган бошқа барча давлатларнинг Совет Иттифоқидан ўрнак олиб, ядро қуролини биринчи бўлиб ишлатмаслик тўғрисида мажбурият қабул қилишлари, шунингдек, Варшава Шартномаси мамлакатларининг ўзлари билан НАТО мамлакатлари ўртасида ҳарбий куч ишлатмаслик ва тинчлик муносабатларини қўллаб-қувватлаш тўғрисида шартнома тузиш юзасидан таклифини амалга ошириш бунга кўп жиҳатдан ёрдам берган бўлур эди.

Ядро қуролларини кўпайтиришга чек қўйиш — ҳозирги пайтнинг ғоят муҳим вазифаларидан биридир. Шу вазифанинг ҳал этилиши халқларга таҳдид қилаётган хавф-хатарни камайтиришга қўшилган катта ҳисса бўлур эди.

СССР Олий Совети шунга асосланиб, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Франция, Хитой Халқ Республикаси ҳукуматларига ядро қуролига эга бўлган барча давлатлар ўз ихтиёрларидаги жамики ядро қуролларини миқдор ва сифат жиҳатидан айни бир вақтда кўпайтирмай қўйиш тўғрисидаги таклиф билан мурожаат этишни Совет ҳукуматига топширади. Мана шундай кўпайтирмай қўйиш ядро қуролига эга бўлган бошқа давлатлар ҳам худди шундай қилишларини назарда тутиб келишиб олинадиган муайян муддатдан бошлаб аввало СССР ва АҚШга нисбатан кучга кириши мумкин бўлур эди.

Ядро аслаҳахоналарида бўлган барча қисмларни кўпайтирмай қўйиш ядро қуролига эга бўлган давлатлар ўртасидаги муносабатларда ишончни ғоятда оширган, дунёдаги умумий муҳитни соғломлаштириш сари кескин бурилиш қилишга имкон берган бўлур эди.

Ядро қуроллари кўпайтирилишини тўхтатиш самарали ва нисбатан осон амалга ошириладиган иш, шундай қуролларни кейинчалик қисқартириш, пировард натижада эса батамом тугатиш учун бошланғич нуқта бўлур эди.

Бу эса Европада стратегик қуролларни, шунингдек, ядро қуролларини чеклаш ва қисқартириш юзасидан тенглик ҳамда баб-баравар хавфсизлик принципларига мувофиқ олиб борилаётган Совет — Америка музокараларида ўзаро мақбул аҳдлашувларга эришиш учун бирмунча қулай вазиятни вужудга келтирган бўлур эди.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Франция ва Хитой Халқ Республикасининг қонун чиқарувчи олий органлари ҳамда ҳукуматлари ядро қуролларини кўпайтирмай қўйиш тўғрисидаги таклифга нисбатан масъулиятни ҳис этиб ижобий позицияни эгаллайдилар ва ниҳоят, планетамиздаги барча халқларнинг манфаатларини кўзлаб бемаъни қуролланиш пойгасига барҳам бериш мумкин бўлиб қолмоғи учун сиёсий иродани намоён этадилар, деб умид билдиради.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

Ю. АНДРОПОВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари

Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1983 йил 16 июнь.

ЎНИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ САККИЗИНЧИ СЕССИЯСИ

ХАЛҚАРО АҲВОЛ ВА СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ТАШҚИ СИЁСАТИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР ташқи ишлар министри депутат А. А. Громико доклади

А. А. Громико Ю. В. Андроповга мурожаат қилиб бундай деди:

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб якдиллик билан сайланганлигингиз билан Сизни муборакбод этишга ҳамда Сизнинг Коммунистик партия ва совет халқи, улуғ Ватанимиз бахт-саодати йўлидаги фахрли ва масъулиятли фаолиятингизда муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз. КПСС ва СССР давлат ҳокимиятининг олий органи мамлакатимизда ва чет элларда чуқур ҳурмат ва юксак обрў-эътиборга сазовор бўлган партия ва давлат арбоби сифатида Сиз бугун қабул қилинган қарор билан зиммангизга юкланган янги вазифаларни уддалашингизга ишончлари тўла комил бўлган ҳолда Сизга шу лавозимни ишониб топширдилар.

Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати масалалари, деди сўнгра докладчи Коммунистик партиямизнинг, СССР Олий Советининг, Совет ҳукуматининг диққат марказида турибди. Совет кишилари яшаб, меҳнат қилиши лозим бўладиган ташқи шарт-шароитлар қандайлиги уларни ҳамиша астойдил қизиқтириб келди ва қизиқтирмоқда.

Докладчи КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукумати ҳозирги халқаро вазиятнинг асосий тенденцияларини қандай баҳолаётганликларини, ҳозирги босқичда ҳал этишимизга тўғри келаётган энг муҳим ташқи сиёсий проблемалар нималардан иборат эканлигини маълум қилди.

Асосий масала ажратиб кўрсатиладиган бўлса, халқаро воқеаларнинг бориши икки йўлнинг бир-бирига қарши кураши билан белгиланади. Биринчи йўл — тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш йўли; иккинчиси, бунинг тескариси бўлиб, тинчлик негизларини қўпоришга қаратилгандир. Совет Иттифоқи, бошқа социалистик мамлакатлар, давлатларнинг ғоят катта кўпчилиги, шу жумладан, бошқача ижтимоий тузумга мансуб давлатлар ҳам бир ёқадан бош чиқариб, тинчлик манфаатлари йўлида курашмоқдалар.

Дунё Совет Иттифоқининг тинчликсеварлик кучи уфуриб турган ёрқин ишлари ва таклифларини неча марталаб табриклади; Ахир, кенг кўламдаги бир қанча халқаро шартномалар ва битимларга Совет Иттифоқининг ташқи сиёсий ташаббуслари ҳаёт бағишлаган эди. 60- ва 70-йилларда тузилган ана шу шартнома ва битимлар ҳозирда ҳам ўз вазифасини бажариб келмоқда. Докладчи АҚШда ҳозирги маъмурият ҳокимият тепасига келгунга қадар стратегик қурол-яроғлар соҳасида эришилган Совет — Америка аҳдлашувлари алоҳида аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

БМТда ҳар йили совет таклифлари негизида шундай ҳужжатлар қабул қилинмоқдаки, бу ҳужжатлар дунёдаги умумий вазиятга ижобий таъсир ўтказувчи зўр кучга эгадир.

Биз Умумевропа жараёнини давом эттириш ишига содиқмиз. СССР Мадрид учрашувида ҳам айни шу позицияда туриб иш кўрмоқда, СССР Европада ишончни, хавфсизликни мустаҳкамлаш тадбирларига ва қуролсизланишга бағишланган конференцияни чақириш тўғрисида аҳдлашиб олиш билан учрашувни тугалланишта эришиш учун ҳаракат қилмоқда.

Европа Шарқи ва Ғарбидаги мамлакатлар эндиликда ғоят хилма-хил муносабат соҳаларини қамраб олган шартномалар ва битимлар туркуми билан боғлангандирлар.

Социализм мамлакатлари билан қардошларча дўстлик ва ҳамкорлик иши КПСС ва Совет давлати сиёсатида ҳамиша алоҳида, устун ўринни эгаллаб келди ва бундан буён ҳам шундай ўринни эгаллайверади. Совет Иттифоқи социалистик мамлакатлар билан социалистик интернационализм принципи асосида ҳар томонлама қалин алоқаларни муттасил мустаҳкамламоқда, иқтисодий интеграцияда ва халқаро социалистик меҳнат тақсимотида актив қатнашмоқда. Ҳамдўстлик мамлакатлари ҳаётнинг барча соҳаларида баҳамжиҳат самарали ҳаракат қилмоқдалар. Уларнинг қардошлик иттифоқи Варшава Шартномаси ташкилотида, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашида, дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги икки томонлама Шартномалар системасида ўз ифодасини топмоқда.

Варшава Шартномасидаги мамлакатлар билан бир қаторда Монголия, Куба, Вьетнам, Лаос, Кампучия билан бизнинг қардошларча ҳамкорлик муносабатларимиз ривожланиб бормоқда.

Югославия билан бизнинг алоқаларимиз тобора мустаҳкамланмоқда. Биз Корея Халқ Демократик Республикасининг ватанни тинч, демократик йўл билан бирлаштириш учун олиб бораётган кураши билан бирдаммиз.

Совет Иттифоқи, деб давом қилди докладчи, Хитой Халқ Республикаси билан муносабатларни ўзаро асосда нормаллаштиришни, икки томонлама алоқалар ва мулоқотларни босқичма-босқич кенгайтириш имкониятларини қидириб топишни ҳамон ёқлаб чиқмоқда. Биз бошланган Совет — Хитой сиёсий маслаҳатлашувлари давом эттирилиши тарафдоримиз ва бу маслаҳатлашувлар ижобий натижаларга олиб келишини истардик. Иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш ва яхшилаш шу мамлакатлар халқларининг туб манфаатларига мос бўлиб тушишига аминмиз.

Социализм мамлакатларига қарши сиёсий ва иқтисодий характердаги душманлик ҳаракатлари қилинмоқда, мафкуравий диверсиялар амалга оширилмоқда, давлатлараро муносабатлар практикасида йўл қўйиб бўлмайдиган қўпорувчилик ҳуружлари ва бошқа усулларни қўлламоқдалар. Ғарбнинг Польша Халқ Республикасига нисбатан тутган сиёсатида бу нарса, айниқса, яққол намоён бўлмоқда.

Польша раҳбарлари таъкидлаганларидек (бу ҳақда унинг иттифоқчилари — Варшава Шартномаси мамлакатлари номидан ҳам бир неча марта айтиб ўтилган эди), Польша социалистик ҳамдўстликнинг ажралмас қисми бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

«Мамлакатларимизнинг ҳозирги кунини баҳолар эканмиз, — дейди Ю. В. Андропов, — ...социалистик давлатларнинг ҳамдўстлиги ҳозирги дунёда жуда катта ва самарали роль ўйнаётган бақувват, соғлом организмдир, деб мамнуният билан айта оламиз».

Бизнинг тинчликка, халқаро хавфсизликни таъминлашга қаратилган қатъий йўлимизга агрессив империалистик кучларнинг сиёсати қарама-қарши турибди. Бу сиёсат кейинги йиллар давомида халқаро вазиятни жиддий кескинлаштириш манбаи бўлиб, бундаги кескинликнинг зўрайиши баъзида хатарли чегараларга бориб етмоқда.

Бу шунинг оқибатида рўй бермоқдаки, ҳозир Вашингтон ташқи сиёсатига халқаро муносабатларда зўравонликка сиғинишни таъриф этаётган, дунёни ўз ўлчамлари билан қайта бичишга даъвогарлик қилаётган империячилик хом хаёллари яққол кўриниб турган доираларнинг вакиллари раҳбарлик қиладиган бўлиб қолдилар.

Империалистик доиралар урушдан кейинги бутун давр мобайнида социализм мамлакатларига нисбатан ҳарбий устунликка эришишга зўр бериб ҳаракат қилиб келганликларига қарамай, Варшава Шартномаси ташкилоти билан НАТО ўртасида кучлар тенглигига эришилди. Таркиб топган айни ҳарбий стратегик мувозанат халқаро барқарорликнинг ишончли гарантияси бўлиб хизмат қилиб келди ва хизмат қилиши керак.

Совет Иттифоқи мавжуд тенгликка ёпишиб олмай, қурол-яроғларни чеклаш ва қисқартириш йўлидан бориш, бунда ҳар бир муайян пайтда мувозанат сақланиб қолиши, аммо тобора пастроқ даражада сақланиб қолиши тарафдоридир.

Инсоният олдида вужудга келаётган ўткир проблемаларни ҳал этиш учун асосий масъулият зиммасида бўлган барча кишилар худди шундай позицияга амал қилишлари керакдек эди. Аммо Вашингтондагилар тенглик категориялари билан эмас, балки устунлик категориялари билан фикр юритмоқдалар.

Шу мақсадда улар барча турдаги қурол-яроғларни, биринчи навбатда ядровий қуролларни кўпайтириш программаларини жадаллик билан амалга оширмоқдалар. Уларнинг ўзларигина қуролланиб қолаётганлари йўқ. Бунга ўз иттифоқчиларини ҳам жалб этиб, улардан ҳарбий бюджетларни яна ҳам кўпроқ оширишни талаб қилмоқдалар. Стратегик мувозанатни бузиш учун янги ядро ракеталарини ҳар қандай қилиб бўлса ҳам Ғарбий Европага олиб келиб, у ерда жойлаштиришни истамоқдалар. Бу қанчалик ваҳшиёна бўлиб эшитилмасин, Вашингтондагилар ядро қуролини биринчи бўлиб ишлатиш имкониятини истисно қилмаяптилар.

Ядро урушини йўл қўйиб бўладиган ва ҳатто мақсадга мувофиқ уруш деб эълон қилмоқдалар. Бу уруш унчалик даҳшатли эмас, деган фикрни одамларнинг миясига қуймоқдалар. Шу тариқа уруш ҳаёсизларча пропаганда қилинмоқда.

Сиёсатнинг бундай йўли Қўшма Штатларнинг ўзида, Ғарбнинг бошқа мамлакатларида соғлом фикрловчи арбобларни ташвишга солмоқда. Ғарбда ядро қуролига қарши, урушга қарши авж олиб кетган ҳаракат тўлқини — ўзига хос халқ референдумидир.

Совет Иттифоқи ядро уруши ғоясининг ўзини телбалик деб, бундай урушга даъватларни эса жиноят, деб рад қилади. Биз ядро қуроли ҳеч қачон ишлатилмаслиги учун ҳамма ишни қилиш керак, деган фикрга асосланамиз. Совет раҳбарларининг, бутун партиямиз, бутун совет халқининг қатъий ишончи мана шундай.

СССР биринчи бўлиб ядро қуролини ишлатмаслик тўғрисида ўз зиммасига бир томонлама тартибда мажбурият қабул қилиб, уруш хавфини бартараф этиш тўғрисидаги ғамхўрлик унинг сиёсатида устун эканлигини яна бир бор тасдиқлади.

Совет Иттифоқи ўз зиммасига худди шундай мажбуриятни қабул қилмаган ва ядро қуролига эга бўлган бошқа давлатлар томонидан ҳам худди шундай қадам қўйилишини кутишга ҳақлидир.

НАТО мамлакатлари гўё СССР оддий қуролдан фойдаланишда эркин бўлиб қолади, деган важни олға сурмоқдалар. СССР гўё оддий қурол-яроғлар соҳасида устун эмиш.

Совет Иттифоқи билан унинг дўстлари бундай даъвони ғоят ишонарли тарзда рад этмоқдалар. Улар Варшава Шартномаси мамлакатлари Прагада қабул қилган Сиёсий декларацияда мазкур Шартномада ва НАТОда қатнашувчи давлатлар ўртасида ҳеч қандай қуролни — ядро қуролини ҳам, оддий қуролни ҳам ишлатмаслик тўғрисидаги ўзаро мажбурият баён этилган битимни тузишни таклиф этдилар.

Биз музокараларга дарҳол киришишга тайёрмиз ва НАТО мамлакатларини бизнинг ташаббусимизга жиддий муносабатда бўлишга яна бир бор даъват қиламиз.

Уларнинг НАТО кенгаши июнь сессияси ахборотида баён этилган муносабати шуни кўрсатмоқдаки, улар афтидан иккала гуруҳ мамлакатлари ўртасида куч ишлатмаслик тўғрисида аҳдлашиб олишга муваффақ бўлинганида Европадаги ва бутун дунёдаги вазият соғломлаштириш сари нақадар кескин бурилажагини ҳамон англай олмаяптилар ёки англашни истамаяптилар.

Бугунги кунда совет ташаббуслари ва таклифлари қурол-яроғларни чеклаш соҳасидаги айрим тадбирлардан бошлаб ёппасига ва батамом қуролсизланишгача, шу жумладан ядро қуролини батамом тақиқлаш ва уни йўқ қилишгача кенг қамровли тадбирлар программасидир.

СССР ҳозирги вазиятда кимнинг бўлмасин ҳарбий устунликка эришишга умид боғлаши бемаъни эканлигини неча марталаб айтди ва яна бир карра айтади. СССР ҳарбий устунликка интилгани йўқ ва интилмайди ҳам. Биз бошқа бировларнинг ҳам ҳарбий устунликка бўлган ҳуқуқини тан олмаймиз.

Масъул арбоблар учун, бунинг устига давлатлар сиёсатини бошқараётган арбоблар учун ўзаро мақбул қарорларни қидириб топишдан бошқа оқилона йўл йўқ эканлиги равшан бўлиши керак. Фақат шундай йўлгина ишончли йўлдир.

Музокараларни ҳалол олиб бориш, музокарадошни алдашга уринмаслик, ёлғонни ҳақиқат қилиб ва аксинча ҳақиқатни ёлғон қилиб кўрсатишга уринмаслик — асосий шартдир. Битимлар тенглик ва баббаравар хавфсизлик принципига асосланиши керак. Совет Иттифоқи бу принципдан чекинмайди. Вашингтондагилар буни уқиб олишса яхши бўлур эди.

Шу нарса тобора равшан бўлиб қолмоқдаки, деди сўнгра нотиқ, Американинг ҳозирги маъмурияти аҳдлашувларга эришиш йўлидан эмас, балки ўзининг стратегик қуролларини кўпайтириш программаларини амалга ошириш, ўртача олисликка учириладиган янги ракеталарни Ғарбий Европада жойлаштириш йўлидан бормоқда.

Май ойининг охирида Вильямсбергдаги учрашувда қабул қилинган баёнотда ҳам, НАТО кенгашининг куни кеча тугаган сессиясининг ахборотида ҳам шу йўл равшан кўриниб турибди.

Совет ҳукумати 28 майдаги Баёнотида огоҳлантириб ўтганидек, СССР ва унинг иттифоқчилари хавфсизлигининг манфаатлари бизни ўз мудофаа қобилиятимизни мустаҳкамлаш юзасидан жавоб чораларини кўришга мажбур қилмоқда. Аммо булар — мажбурий чоралардир. Улардан кузатилган бирдан-бир мақсад таркиб топган кучлар мувозанати бузилишига йўл қўймасликдан иборатдир.

АҚШ ва унинг НАТОдаги иттифоқчилари СССРнинг конструктив таклифларига жавоб берсалар халқаро вазиятнинг хатарли ривожланишини тўхтатиб қолишга ҳали кеч эмас.

Аввалига лоақал томонларнинг ядровий аслаҳахоналарини миқдор ва сифат жиҳатдан кўпайтирмай қўйиб, ядро қуролининг бундан буён тўпланишини тўхтатиб туриш тўғрисида аҳдлашиб олиш оқилона иш бўлур эди. Умуман олганда осонлик билан амалга ошириб бўладиган ва айни вақтда самарали бу қадам музокараларни олиб бориш учун ҳам бирмунча қулай шароитларни вужудга келтирган бўлур эди.

Совет Иттифоқи ядро қуролини синашни батамом ва ёппасига тақиқлаш тўғрисидаги шартномани ишлаб чиқиш юзасидан АҚШ ва Англия билан уч томонлама музокаралар яна бошланиши керак, деб ҳисоблайди.

Шу муносабат билан ядро қуролининг ер ости синовларини чеклаш тўғрисида ва тинч мақсадлардаги ядро портлатишлари ҳақида шу пайтгача кучга киритилмаган Совет — Америка шартномаларини эслатиб ўтиш ўринлидир. Биз Вашингтон маъмуриятининг муносабати тўғриланади ва бу шартномалар кучга киради, деб умид қиламиз.

Совет Иттифоқи янги йўналишларда қуролланиш пойгасининг авж олишига йўл қўймаслик учун чоралар кўриш керак, деб ҳисоблайди. Биз АҚШ ҳукуматига бу ишда Совет ва Америка олимлари, мутахассислари учрашиб, ракетага қарши кенг кўламдаги системани вужудга келтиришнинг эҳтимол тутилган оқибатларини муҳокама қилсинлар, деб таклиф этдик. Биз ҳозирча АҚШ маъмуриятининг жавобини олганимиз йўқ.

Совет Иттифоқи таклиф қилганидек, ҳар қандай турдаги қуролни космосда жойлаштирмаслик тўғрисида халқаро шартнома тузиш — биринчи навбатдаги вазифадир. Биз ҳатто бундан ҳам олисроқ боришга — космик фазода ҳам, шунингдек, космосда туриб ерга нисбатан ҳам умуман куч ишлатишни тақиқлаш тўғрисида аҳдлашиб олишга тайёрмиз.

СССР давлатларнинг аслаҳахоналаридан химиявий қуролни йўқ қилиб ташлаш учун изчил курашиб, конкрет таклифлар киритди. Европа қитъаси доирасида худди шу мақсадга олиб борувчи параллел қадамлар қўйилса фойдали бўлур эди. Варшава Шартномаси мамлакатлари Европани химиявий қуролдан батамом ҳоли қилишни таклиф этмоқдалар.

Вужудга келган халқаро аҳвол реалликлари қурол-яроғлар, ҳарбий сиёсат соҳасидагина эмас, шу билан бирга давлатлар ўртасидаги муносабатларнинг барча соҳаларида ҳам, биринчи навбатда турли ижтимоий тузумдаги мамлакатларнинг манфаатларига дахлдор бўлганда алоҳида вазминлик кўрсатилишини тақозо этмоқда.

Давлатларнинг группалари ўртасидаги муносабатларда антагонизм жўрттага авж олдирилганда, ҳар йил иғвогарликлар ва нопок усуллар қўлланганда, ишончсизлик ва шубҳаланиш уруғларини сочганда, давлатлараро ишларда ҳамма қабул қилган одобга ҳатто жуда оз бўлса ҳам риоя этиш лозим деб топилмаса, бу ҳол давлатларнинг бирон-бир группасига ҳам, қолаверса умуман бутун дунёга ҳам наф келтирмайди.

Нотиқ социализмнинг ҳалокати яқинлашиб қолди, деб башорат қилишгача бориб етган арбоблар илгарилари ҳам бўлганини эслатиб ўтди. Ана шу башоратчилар бизнинг машҳур Кукриникслар мўйқаламига жуда мос келадилар. Социализм кучга тўлиб бормоқда ва бундан буён ҳам кучга тўлиб бораверади.

Ҳозир тинчлик тўғрисида ғамхўрлик ҳамма нарсадан юқори қўйилиши керак. Муҳим сиёсий қарорларни қабул қилишга дахлдор бўлган барча кишиларнинг бурчи мана шундан иборат. Жаҳон АҚШ раҳбарларидан кўпроқ масъулият ва ақл-фаросат кўрсатишни кутмоқда.

Биз АҚШ билан муносабатлар урушнинг олдини олиш учун қандай аҳамиятга эга эканлигини ёдда тутиб, бу муносабатларни тўғрилашни истаймиз. Бизнинг қатъий фикримизча, Америка Қўшма Штатлари ҳам СССР билан нормал муносабатларда бўлиш объектив заруратига асосланиши керак. Ядро ҳалокати хавфини бартараф этиш иккала мамлакатнинг умумий манфаатларига мос бўлиб тушган бўлур эди. Бундан барча халқлар, ҳамма қитъалардаги давлатлар ҳаётий манфаатдордирлар.

Совет Иттифоқининг биздан унча олис бўлмаган Канада сингари мамлакат билан таркиб топган муносабатларини биз қадрлаймиз. Шу муносабатлар бундан буён ҳам давом эттирилиши ва ривожлантирилишида ҳамжиҳатлик бўлишига умид қиламиз.

Қарор топган халқаро вазият келтириб чиқариши мумкин бўлган хавф-хатарни ўткир ва батамом тушунарли тарзда ҳис этиш Ғарбий Европада кенг ёйилди. Совет Иттифоқи Ғарбий Европа мамлакатлари тинчликка жиддий хавф солаётган режаларга ўзларини жалб этишга йўл қўймайдилар, деб умид билдиради.

Ўтган йилнинг охирида ГФРда ҳокимият тепасига янги ҳукумат келди, бу ҳукумат шу мамлакат сиёсатига ўзига хос жиҳатларни киритмоқда, деса бўлади. Биз ГФР билан муносабатларни бутун кейинги йиллар мобайнида қандай қурилган бўлса, шундай асосда давом эттириш, шу жумладан, иқтисодий алоқаларни кенгайтириш тарафдоримиз.

Аммо хавфсизлик масалалари асосий соҳадир, албатта. Совет Иттифоқи бу масалани ГФРнинг ҳозирги ҳукумати билан мулоқотларда, жумладан, канцлер Г. Колнинг СССРга қиладиган расмий визити чоғида яқин орада бўлажак музокараларда ҳам асосий масала қилиб қўяди.

Бизнинг мамлакатимиз Франция билан яхши муносабатлар бўлиши, самарали ҳамкорлик қилиниши тарафдоридир. Франция билан ўзаро асосда Европа давлатларининг тинчлиги ва ҳамкорлиги манфаатлари йўлида кўпгина эзгу ишлар қилинди. Бизнинг мамлакатимиз Италия, Англия, Испания билан, Ғарбий Европадаги барча мамлакатлар билан ҳам худди шундай муносабатда бўлиш ва ҳамкорлик қилиш тарафдоридир.

Биз ўзимизнинг яхши қўшнимиз — Финляндия билан муносабатларни давом эттириш ва чуқурлаштириш керак, деган фикрни мамнуният билан айтамиз. Финляндия президенти М. Койвистонинг яқинда СССРга қилган визити натижалари ҳам, унинг Ю. В. Андропов билан учрашувлари ҳамда визит вақтида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Совет—Финляндия Шартномаси навбатдаги 20 йил муддатга узайтирилганлиги ҳам иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг негизини янада кўпроқ мустаҳкамлайди.

Биз аввалгидек қўшнимиз Япония билан нормал муносабатларда бўлишни муҳим деб ҳисоблаймиз. Совет Иттифоқи билан Япония ўртасидаги яхши қўшничилик ҳамкорлиги иккала мамлакат халқларининг манфаатларига, Узоқ Шарқда ва умуман Осиёда тинчлик ҳамда хавфсизлик манфаатларига мос келган бўлур эди.

Аммо кейинги вақтларда Япония раҳбарлари ҳарбий потенциални кўпайтириш томон оғмоқдалар, мамлакатда милитаристик тенденцияларни кучайтирмоқдалар, Вашингтон тиқиштираётган мухолифликдан иборат кенг қамравли стратегияга қўшилмоқдалар. Токиодагилар тинчлик ва яхши қўшничилик фойдасини кўзлаб иш тутганлари тақдирда СССР сиёсий, иқтисодий соҳалар ва бошқа соҳаларда кенг кўламдаги ўзаро алоқаларни ривожлантиришда Япониянинг ишончли шериги бўлиб қолади.

Совет Иттифоқининг капиталистик давлатлар билан муносабатлари қанчалик хилма-хил таркиб топмасин, биз турли ижтимоий тузумдаги мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда тинч-тотув яшаш принципи ҳукмрон бўлиб қоладиган йўлни ўтказиб келмоқдамиз ва шу йўлни изчиллик билан ўтказаверамиз. Тинч-тотув яшаш принципи СССР ташқи сиёсий йўлининг ғоят муҳим негизи бўлиб қолмоқда.

Ўзининг миллий мустақиллигини қарор топтириш ва социал тараққиёт учун курашаётган халқлар тобора қатъият билан жаҳон сиёсатининг олдинги маррасига чиқиб олмоқдалар.

Арабларга қарши битимларни тиқиштириш, Яқин Шарқ можаросини бартараф этишнинг Фаластин халқи ҳаққоний манфаатларини назар-писанд қилмайдиган режаларини олға суриш йўлидаги уринишлар арабларнинг тобора кучли қаршилигига дуч келмоқда. Бу сиёсат шунга олиб келдики, ҳамманинг кўз ўнгида Ливанни парчалаб ташламоқдалар, уни қурол ўқталиб туриб, Исроил билан таслимчилик битимларини тузишга мажбур қилдилар.

Ҳозир Сурияни тазйиқ ва бевосита таҳдид объектига айлантирмоқдалар. Сурия ўз мудофаасини мустаҳкамламоқда ва Яқин Шарқ ишларида принципиал сиёсат ўтказиб келмоқда.

Бизнинг мамлакатимиз сиёсий бартараф этишнинг одилона принципларини, шу жумладан, Яқин Шарққа оид халқаро конференция чақириш тўғрисидаги таклифни олға сурди. Булар бутун дунёга маълум.

Вашингтон билан Тель-Авив Яқин Шарқ можаросини бартараф этиш йўлида ғовлар вужудга келтирмоқда. Кўп нарса араб мамлакатларининг ўзларига, агрессия кучларига қарши курашда уларнинг жипслигига боғлиқдир.

Эрон билан Ироқ ўртасидаги можарода ҳеч қандай маъно йўқ. Унинг давом эттирилиши ҳар иккала давлатнинг заифлашувидан манфаатдор бўлган империалистик кучларга қўл келади, холос.

Биз Ироқ билан дўстона муносабатлар ўрнатганмиз. Биз Эрон билан нормал, дўстона муносабатлар тарафдоримиз. Совет Иттифоқи бундан буён ҳам Эронни мустақил давлат сифатида кўришни истайди, у билан муттасил яхши қўшничилик муносабатларига интилиб келди ва интилмоқда. Афсуски, Эрон томони яқинда Эрондаги совет муассасалари, ходимларидан бир группасига нисбатан қилган ҳуружлари каби ҳуружлар мамлакатларимиз ўртасида бундай алоқаларни ривожлантириш ишига асло хизмат қилмайди. Хуллас, СССР Эрон ҳам ўзаро асосда иш кўриб, биз билан нормал муносабатда бўлишни истайдими ёки унинг қандайдир бошқа ниятлари борми — мана шуларни ҳисобга олиб ҳаракат қилади.

Совет Иттифоқи Афғонистон Демократик Республикаси ҳукумати аҳволни сиёсий бартараф этиш борасида олға сурган программани тўла қўллаб-қувватлаш позициясида турибди. Ана шу программа асосида ташқи жиҳатга тааллуқли масалаларни ҳал этиш тўғрисида аҳдлашиб олиш мумкин. Айни ташқи жиҳатга тааллуқли масалалар ҳал этилиши керак, чунки ички ишларни фақат афғонларнинг ўзлари ҳал этишлари лозим.

Бизнинг мамлакатимиз мустақил, қўшилмаган давлат Афғонистоннинг қалин дўсти бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Ташқи кучлар Жануби-Шарқий Осиёнинг ишларига аралашаётганлиги шу райондаги кескинликни юмшатишга тўсқинлик қилмоқда.

СССР Ҳинди—Хитой мамлакатларининг Жануби-Шарқий Осиёдаги вазиятни нормаллаштиришга, уни тинчлик, яхши қўшничилик ва ҳамкорлик зонасига айлантиришга қаратилган таклифлари билан батамом бирдамдир.

АҚШ Марказий Америка ва Кариб денгизи районида суверен давлатларга ҳамда миллий-озодлик ҳаракатларига қарши дўқ-пўписа ва қўпол тазйиқ кампаниясини тобора кенг кўламда авж олдирмоқда.

Совет Иттифоқи Марказий Америка ва Кариб денгизи мамлакатлари тинч қўйилиши керак, ташқаридан уларнинг ички ишларига аралашиш эса тўхтатилиши лозим, деб ҳисоблайди.

Африканинг жанубида кескин аҳвол ҳамон сақланиб қолмоқда. Тинчлик манфаатлари Жанубий Африка республикаси қўшни давлатларга қарши агрессияни тўхтатишини, Ангола Халқ Республикаси территориясидан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетишини, БМТнинг Намибия халқига мустақиллик берилиши тўғрисидаги қарорлари бажарилишини, ирқчилик ва апартеид системаси каби шармандали ҳодисага барҳам берилишини тақозо этмоқда. Биз бугунги кунда ҳам Осиё, Африка ва Лотин Америкаси халқларининг озодлик ҳаракатини, дунёнинг шу районларидаги мамлакатлар мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш йўлидаги курашни қўллаб-қувватлашни ўзимизнинг интернационал бурчимиз деб биламиз.

Совет Иттифоқи қўшилмаслик ҳаракатига кирган давлатларнинг халқаро ишлардаги роли ошиб бораётганлигини табриклайди. Қўшилмаслик ҳаракати империализмга ва урушга қарши позицияларда туриб тобора активроқ курашмоқда, шу мамлакатларнинг яқинда Деҳлида бўлиб ўтган анжумани натижалари ҳам шундан далолат беради.

Биз ривожланаётган давлатларнинг адолатли халқаро, иқтисодий тартиб учун олиб бораётган кураши билан бирдаммиз.

Биз Ҳиндистон каби йирик мамлакат билан дўстлик муносабатларини ўрнатганмиз. Ҳиндистон билан ҳамкорлик Осиёда барқарорликка наф келтирмоқда, ялпи тинчликка наф келтирмоқда. Ҳар иккала томон буни қадрламоқда.

Биз қўшилмаган давлатларнинг кўпчилиги билан дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида шартномалар тузганмиз, бу эса бизнинг улар билан муносабатларимиз юксак даражада ривожланганлигини кўрсатади. СССР яхши муносабатлар ўрнатган қўшилмаган мамлакатлар орасида Сурия, Жазоир, Жанубий Яман, Ливия, Ангола, Эфиопия, Мозамбик, Конго Халқ Республикаси мамлакатларини айтиб ўтиш керак.

Совет Иттифоқининг ғоят хилма-хил сиёсий тузумдаги давлатлар билан халқаро алоқалари — мамлакатимизнинг юксак обрў-эътибори эътироф этилганлигидир. Бу — жаҳон сиёсатининг амалда биронта ҳам жиддий масаласи унинг иштирокисиз ҳал этилиши мумкин эмаслигини ва ҳал этилмаётганлигини тушунишдир.

КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати давлатимизнинг халқаро аҳволини мустаҳкам деб баҳолайдилар. Мана, қариб қирқ йилдирки, биз тинчлик шароитида яшамоқдамиз. Бу партиямиз ва мамлакатимиз халқаро фаолиятининг, улар ленинча ташқи сиёсатининг ғоят катта ютуғидир.

КПСС, Совет давлати, деди пировардида А. А. Громико, ер юзида тинчликни сақлаб қолмоқ учун бундан буён ҳам ўзларига боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилаверади. Мана шу улуғ ва олижаноб иш учун курашаётган кишиларнинг ҳаммаси Совет Иттифоқини, совет халқини ҳамиша ўзлари билан ёнма-ён кўрадилар.

(Давомли қарсаклар).

(ТАСС).

Доклад қисқартириб босилмоқда. «Правда» ва «Известия» газеталари докладни тўла босиб чиқардилар.

ТИНЧЛИК ЙЎЛИДА, ХАЛҚ МАНФААТЛАРИ ЙЎЛИДА

(Боши биринчи бетда).

Кончилар ўн биринчи беш йилликда зарбдор меҳнат қилмоқдалар, деб давом этди нотиқ. Одамлар муваффақият гаровидир. Уларнинг фаровонлиги, маданияти йилдан йилга ўсиб бормоқда. Биз ишчи ор-номуси қонунларига мувофиқ яшаяпмиз. Бизда ялқовликка, бўшангликка ўрин йўқ. Интизомни, уюшқоқликни янада мустаҳкамлаш кўпроқ натижаларга эришишга имкон беради, деб ҳисоблаймиз. Меҳнат қанчалик серунум, экономикамиз қанчалик мустаҳкам бўлса, ер юзида тинчлик шу қадар пухта бўлади.

Халқаро кескинлик зўрайтирилганлиги учун бутун масъулият Рейган маъмурияти зиммасига тушади, деди Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари депутат **П. П. Гришкявичус.** Коммунизмга қарши янги «салб юриши»нинг ташаббускорлари социализм дунёси билан ҳамиша куч ишлатиш позициясида туриб сўзлашишга уриниб келмоқдалар. Лекин улар тарих сабоқларини назарда тутмаяптилар.

Американинг ҳозирги маъмурияти ўз гумашталари билан биргалашиб олиб, мамлакатимиз ва бошқа социалистик ҳамдўстлик мамлакатларига мисли кўрилмаган бўҳтон ва туҳмат кампаниясини авж олдириб юборди.

Республика партия ташкилоти, деб давом этди депутат, аҳоли ҳамма табақаларининг, айниқса, ёшларнинг сиёсий ҳушёрлигини ошириш, социализмнинг тарихий фазилатларини кўрсатишни яхшилаш, қарши пропаганда ишларини кучайтириш борасида зарур чоралар кўрмоқда. Тинчлик ва социализмнинг ғанимлари ҳамма чиранишлари беҳуда эканлигини билиб қўйишлари лозим. Тарих ғилдирагини ҳеч ким орқага бура олмайди.

Партия Марказий Комитетининг куни кеча бўлиб ўтган Пленуми, деди М. Горький номидаги Ленинград академик Катта драма театрининг артисти депутат **К. Ю. Лавров,** мамлакатимизнинг идеология кадрлари олдига сиёсий-тарбиявий ишларни янада такомиллаштириш борасида масъулиятли вазифалар қўйди. Ўртоқ Ю. В. Андроповнинг Пленумда сўзлаган нутқида белгилаб берилган катта кўламдаги йўл-йўриқлар ҳар бир коммунистга, ҳар бир совет кишисига яқин ва тушунарлидир. Замон ҳаммамизнинг, шу жумладан, санъат усталарининг ҳам янада катта ижодий самара билан, жамият олдида юксак масъулият билан ишлашимизни тақозо этяпти. Партиянинг барча буюк ишларида унинг ишончли ёрдамчиси бўлиш биз учун томошабин, китобхон, тингловчи олдида ижодкорнинг илҳоми ва истеъдодидан баҳра олган аниқ синфий ва ғоявий позицияларда туриш демакдир.

Сўз — Тошкентдаги Ойбек номли ўрта мактаб ўқитувчиси депутат **М. С. Саматовага** берилади. (Ўртоқ М. С. Саматованинг нутқи газетанинг навбатдаги сонида алоҳида эълон қилинади).

Палаталарнинг кечки қўшма мажлисини Миллатлар Советининг раиси В. П. Рубен олиб борди.

Ҳозирги давр инсоният олдига анча масалалар қўйдики, уларни ҳал этишни ҳеч кечиктириб бўлмайди, деди СССР Медицина фанлари академиясининг президенти депутат **Н. Н. Блохин.** Аммо йигирманчи асрнинг сўнгги чорагида уруш ва тинчлик масаласи энг муҳим масала бўлиб қолди. Бу масала ядро асрида ва, айниқса, хавф-хатар ортган бугунги кунда яна бир карра идрок этилмоғи, англаганда ҳам мумкин қадар вазминлик билан, бутун масъулият билан, энг муҳими эса янги тарихий воқеликлар позициясида туриб англанмоғи керак.

Ядровий урушга мақбул уруш деб, сиёсатни амалга оширишнинг оз бўлмаса қонуний воситаси деб қараш жиноий авантюризмга айланмоқда. АҚШ маъмуриятининг тўхтовсиз қуролланиш пойгаси ва ядро уруши хавфини оширишга қаратилган авантюристик йўли муҳим халқаро проблемаларни ҳал этишда тажрибаси бўлмаган ва бунинг устига ҳар қандай маънавий принциплардан маҳрум ҳокимиятдан боши айланган кишиларнинг социализм сари тарихан қонуниятли ҳаракатни тўхтатишга уринишидан бошқа нарса эмас.

Сессияда муҳокама қилинаётган проблемалар, деди Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари депутат **Р. Набиев,** инсоният келажагини қадрлаётган ҳар бир кишини тўлқинлантирмоқда. Ҳар қандай ўткир вазиятда, ғоят қалтис пайтда халқлар мана шу вазиятга бизнинг мамлакатимиз қандай муносабатда бўлишини кутиб туришлари бежиз эмас. Совет Иттифоқи эса мана шу долзарб масалаларга ҳамиша жавоб беради: у тинчлик тарафдори, у агрессив сиёсатга зарба берувчилар сафида туради. Тинчликка ким хавф солаётганлиги ақл-идрокли ҳар бир кишига мутлақо равшан; бу ишни империализм, биринчи навбатда Америка империализми қилаётганлиги маълум.

Нотиқ Ватанининг иқтисодий қудратини ошириш, мудофаа-оммавий ишларни ҳамда меҳнаткашларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашни ривожлантириш тинчлик ишига хизмат қилади, деб таъкидлади.

Келгуси ҳафта бошларида Прагада, деб маълум қилди ВЦСПС секретари депутат **А. М. Субботин,** «ядро урушига қарши, тинчлик ва ҳаёт учун» жаҳон ассамблеяси бошланади. Халқларнинг хавфсизлиги, инсоният цивилизациясини сақлаб қолиш йўлида курашаётган барча

(Давоми учинчи бетда).

ЎНИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ САККИЗИНЧИ СЕССИЯСИ

ТИНЧЛИК ЙЎЛИДА, ХАЛҚ МАНФААТЛАРИ ЙЎЛИДА

(Боши иккинчи бетда).

ижтимоий кучлар учун уруш га қарши шу катта анжуман очиқдир. Шу кунлардаги касаба союз ҳаракатининг энг характерли томонлари тўғрисида гапирадиган бўлсак, бу нарса биринчи навбатда уруш ва тинчлик проблемалари сари туб бурилишдан иборат. Меҳнаткаш киши ҳарбий-саноат комплексининг ва шу комплекс боқимида бўлганларнинг манфаатлари деб ядро алангасида ҳалок бўлишни, ўз-ўзини йўқ қилишни ҳечам истамайди.

Совет касаба союзларининг тутган йўли равшан, деди нотиқ, бу йўл ишчилар бирдамлигини мустаҳкамлаш учун кураш, Ватан фаровонлиги йўлида фидокорона ижодий меҳнат қилиш, Ватан куч-қудратини янада мустаҳкамлаш, Коммунистик партия ташқи сиёсатини, ижтимоий тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши сиёсатини ҳамма чоралар билан қўллаб-қувватлаш йўлидир.

КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукуматининг фаолияти, деди КПСС Приморье ўлка комитетининг биринчи секретари депутат **В. П. Ломакин,** империалистларнинг милитаристик режаларини барбод этмоқда. Партия мураккаб халқаро вазиятда ҳақиқий ленинча матонат кўрсатиб, КПСС XXVI съездининг йўлини изчиллик билан амалга ошириб бормоқда.

Приморье ўлкаси мамлакатнинг марказидан олисда, империалистик доиралар Советларга қарши негизда АҚШ, Жанубий Корея ва Япония ўртасида ҳарбий ҳамкорликни кенгайтиришга зўр бериб уринаётган районда жойлашган. Ўлканинг хусусияти кўп жиҳатдан Тинч океан ҳавзаси мамлакатлари билан ташқи савдо, илмий, маданий алоқаларни амалга оширишда тобора ортиб бораётган аҳамияти билан белгиланади, деб давом қилди депутат.

Приморьеликлар меҳнат ғайратларини Ватаннинг халқаро майдондаги муваффақиятлари билан ажралмас деб биладилар ва мамлакатнинг иқтисодий ҳамда мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш ишига муносиб ҳисса қўшмоқ учун мумкин бўлган ҳамма ишларни қиляптилар, деб таъкидлади депутат.

Совет раҳбарлари тинчликни сақлаб қолиш ва СССР хавфсизлигини мустаҳкамлаш йўлини белгилаб берган КПСС XXIV—XXVI съездлари йўлига изчиллик билан амал қилмоқдалар, деди КПСС Марказий Комитети секретари депутат **Б. Н. Пономарев.** Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, унинг Марказий Комитети, ўртоқ Ю. В. Андропов бошчилигидаги КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ана шу мақсадга эришиш, инсоннинг биринчи ҳуқуқи— яшаш ҳуқуқини таъминлаш йўлида Ер юзида тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган ҳамма чораларни кўрмоқдадалар.

Совет Иттифоқи Америка империализмининг агрессив йўлига қарама-қарши ўлароқ телбаларча қуролланиш пойгасига барҳам беришга, воқеаларнинг ривожини кескинликни юмшатиш, ижтимоий тузумларидан қатъи назар давлатлар ўртасида тинч-тотув яшаш ва ҳамкорлик қилиш ўзанига солиб юборишга сабот-матонат билан ҳормай-толмай эришиб бормоқда.

Ушбу сессияда ўртоқ Ю. В. Андроповнинг СССР Олий Совети Президиуми Раиси лавозимига сайланиши, деди нотиқ, СССРнинг халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини, Совет Иттифоқи ташқи сиёсатининг обрў-эътиборини янада баланд кўтариб, халқлар тинчлиги ва хавфсизлиги учун курашга янги бир омил бахш этади.

Партиямизнинг халқаро йўли барча совет кишиларининг хоҳиш-иродасини ифода этади. Халқимизнинг фидокорона меҳнати шу йўл амалга оширилишининг гаровидир.

Нотиқ Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссияларининг топшириғига биноан муҳокама этилаётган масала юзасидан СССР Олий Совети қарорини қабул қилиш тўғрисида таклиф киритди.

Сессия «Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисида» СССР Олий Советининг қарорини бир овоздан қабул қилди.

СССР Олий Совети ҳукуматнинг КПСС ва Совет давлати ленинча ташқи сиёсий йўлини амалга ошириш борасидаги фаолиятини тўлатўкис ва батамом маъқуллади. КПСС Марказий Комитети 1982 йил ноябрь ва 1983 йил июнь Пленумларининг принципиал йўл-йўриқларини амалга ошириш борасида ўтказилаётган ва халқаро кескинликни юмшатишга, қурол-яроғларни чеклаш ва қуролсизланиш соҳасида самарали аҳдлашувларга эришишга, мавжуд можаро манбаларини тугатиш ва янгилари чиқишининг олдини олишга ҳамда ижтимоий тузумидан қатъи назар, барча давлатлар билан тенг ҳуқуқли тинч ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган тадбирлари маъқулланди.

Олий Совет Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини тегишли даражада сақлаш ҳамда унинг иттифоқчилари хавфсизлигини таъминлаш борасидаги тадбирларни якдиллик билан маъқуллади.

Шундан сўнг «Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси ҳақида» СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари депутат **Г. А. Алиев** доклад қилди.

17 июнда СССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттиради.

(ТАСС).

СУРАТДА: СССР Олий Совети сессиясида қатнашаётган ўзбекистонлик депутатлардан (чапдан ўнгга) Д. Бекчонова, У. Бекниёзов, А. Файзиева, К. Кенжабоев, Ҳ. Бекназаров ва А. Шариповлар Қизил майдонда.

ТАСС—ЎзТАГ фотоси.

ДЕПУТАТЛАР ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

ҚАЛБ ДАЪВАТИ БИЛАН

Кеча Москвада ўнинчи Чақириқ СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси ўз ишини бошлади. Бу катта анжуман ишида СССР Олий Совети депутати, Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси, Октябрь районидаги 115-мактаб ўқитувчиси М. С. Саматова ҳам иштирок этмоқда.

Москвага кетадиган куни Мавжуда Саидовнага жуда кўп телефонлар бўлди. Танишлар, дўстлар, депутатлик ишлари бўйича тез-тез учрашиб турадиган кишилар телефон қилишди. Улар Мавжуда Саидовнани «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи» фахрий унвони билан қизғин муборакбод этдилар. Яқин одамлар ҳам, сал таниш бўлганлар ҳам унинг қувончига шерик эканликларини изҳор этардилар. Ахир у ана шу кишиларнинг қувонч ва ташвишларига шерик бўлган, оғир дақиқаларида ёрдам қўлини чўзган.

Масалан, Жамила Юнусовани олайлик. Мавжуда Саидовна депутат сифатида унинг фарзандларини болалар боғчасига жойлаштиришга ёрдам берган эди. Мураббий сифатида педагогик коллективга қўшилишига, дарсларининг самарадорлигини оширишга ҳам яқиндан кўмаклашди. Улуғ Ватан уруши ветерани, запорожьелик Дора Михайловна Арабаджинская ҳам унинг шаънига энг самимий дил сўзларини изҳор қилади. Чунки у ҳам депутатнинг ваколатномаси бўйича барча қулайликларга эга бўлган квартира олишга муваффақ бўлди. «Марказ—13» микрорайонида сайловчилар накази бўйича қурилган тўққиз қаватли уйларда яшовчилар ҳам опадан беҳад миннатдор. Абай кўчасидаги поликлиника, «Марказ—26»даги мактаб ва болалар боғчаси қурилиши, Собир Раҳимов районидаги маҳаллани газлаштириш каби мисоллар унинг депутатлик ташвишлари самарали бўлганлигидан далолатдир. Одамлар эса яхшиликни, оғир дақиқаларда ёрдамга келган кишини сира унутмайдилар.

Самимийлик ҳақида гап кетганда Мавжуда Саидовна бу хислатни инсондаги энг асосий фазилат деб билади.

— Самимийлик ва сабр-тоқат айниқса болалар тарбиясида зарур,— қўшимча қилади у табассум билан: — ўзимнинг аввалги касбим— медицина ҳамшираси сифатидаги фаолиятим давомида сабр-тоқатли бўлишга ўрганганман.

Даҳшатли уруш йилларида унинг асосий касби ҳамширалик эди. У ўз дугоналари билан ҳарбий комиссариатнинг эшигидан кетмай, фронтга юборишларини сўраганида ҳали 17 ёшга ҳам кирмаганди.

— Ҳали улғайишларинг керак, — дейишарди уларга.— Ўшанда келасизлар.

Аммо улар кута олмасдилар. Давр шуни тақозо қиларди. Шундан кейин улар қисқа муддатли ҳамширалик курсларига киришди.

1943 йилда у Ўғилой Мусаева билан биргаликда фронт яқинида, Ростов-Дон шаҳри атрофида бўлган госпиталга етиб келди. Шундан кейин 4-Украина фронти ҳузуридаги госпиталда ишлади. Сапун тоғини забт этишда қатнашди. Ярадорлар жуда ҳам кўп эди. Медицина ходимлари чарчаганларидан зўрға оёқда турардилар. Оғир яраланганлар ичида полк командирининг ўринбосари Аҳмад Муҳаммаджонов ҳам бор эди.

— Йўлга ҳозирлик кўринг, ўз ҳамюртингизни даволашга олиб борасиз,— деган буйруқ бўлди.

Шундан кейин у ярадор билан бирга Симферополь шаҳрига жўнади. У ердан эса ўша пайтда Филатовнинг госпиталь-клиникаси жойлашган Тошкентга юборишди. Ярадорни қандай қилиб бўлса ҳам даволашга интилди. Оғир синов ойлари уларни бир-бирига яқинлаштирди. Аҳмад госпиталдан тузалиб чиққанидан кейин, улар бирга турмуш қуришга аҳд қилдилар.

Аҳмад агроном бўлиб ишлай бошлади, Мавжуда эса ўқитувчилик қилди. Болаларни ўқитиш унинг азалий орзуси эди. Бу орзунинг туғилишига ўқитувчиси Мария Гавриловна ва холаси Зулайҳо опа сабаб бўлган. Мария Гавриловна билан мактабга келмасидан илгари танишган эди. Ўзидан каттароқ дугонаси Салима билан бирга у мактаб ҳовлисига югуриб келар, бу ерда ҳамиша қувноқ қўшиқлар янграр, турли хил ўйинлар ўтказилар эди.

— Мени ўз синфингизга олсангиз,— дерди у Мария Гавриловнага ялиниб.

— Сен ҳали кичкинасан,— дерди ўқитувчи унинг бошини силаб. — Ҳали тилни ҳам яхши билмайсан.

— Билиб оламан,— дерди у қатъият билан. — Зулайҳо опа менга ёрдам беради.

Шундан кейин у холасидан сабоқ ола бошлади. Кунига беш, кейинроқ эса ундан ҳам кўп сўзни ёд оларди. Қатъият, меҳнатсеварлик, қизиқувчанлик мактабдаги ўқувчилик йилларида ҳам, аввал ўқитувчилик, сўнгра эса ҳамширалик курсларини битиришида ҳам Мавжудага қўл келди. У Қўқон педагогика институтида таълим олди. Фарғона водийсида, қўриқ ерлар ўзлаштирилаётган Мирзачўлда болаларга рус тилидан дарс берди. Мана, ўн беш йилдан ортиқроқ вақтдан буён Тошкентдаги 115-мактабда ишлаб келади.

Мактабдаги фаолият дарслар, синфдан ташқари ишлар ва бошқа хилма-хил тадбирлар билан тўла. Уларнинг ҳар бирида Мавжуда Саидовна юксак масъулият ҳис этади, меҳнаткаш инсон, курашчи, гражданин, ватанпарваринтернационалист н и тарбиялашга интилади. Болалигиданоқ тарбиячиликка меҳр қўйиган, ўзининг биринчи ўқитувчиси Мария Гавриловна ҳақидаги илиқ хотираларни қалбида сақлаган Мавжуда Саидовна эндиликда ўзининг меҳри ва саховатини касбдошлари, ўқувчилари, депутат сифатида унга мурожаат қиладиган кишиларга улашмоқда.

— Биз ўз фаолиятимизда,— дейди у,— фарзандларимиз синчков ва билимдон, уқувли ва меҳнатсевар бўлиб етишиши учун барча ишни қиламиз. Мен болаларга буюк Ленин тилини ўргатаман. Мамлакатимиз барча халқларининг дўстлиги ва қардошлиги тили бўлган рус тилини ўрганишга катта аҳамият берилаётган ўзимнинг интернационал республикам билан фахрланаман. Менинг жонажон ўлкам — Ўзбекистон рус тилини ўрганиш ва ўргатиш масалалари бўйича илмий анжуманлар ўтказиладиган анъанавий жой бўлиб қолди. Яқинда бу ерда ўқув юртларида рус тили таълимини такомиллаштириш масалаларига бағишланган республика илмий-амалий конференцияси ўз ишини тугатди. Бу анжуман тавсиялари рус тилини ўрганиш ва ўргатиш савиясини янада оширишга ижобий таъсир кўрсатади.

Маълумки, фақат севимли ишгина инсонга чинакамига ўзини кўрсатиш кучи, ақли ва билимини тўла маънода намоён қилиш, маҳорат чўққиларини эгаллаш, фаол ҳаёт кечириш имконини беради. Мавжуда Саидовна эса ўз ишини сидқидилдан яхши кўради. Болалар мустаҳкам ва пухта билим олиши учун бор имкониятни ишга солади. Баъзида қийин аҳволда қолади: турмуш ўртоғи икки марта юрак хуружини бошидан ўтказган, неваралар ҳам эътибор, ғамхўрлик қилишни талаб этади. Аммо кундалик ташвиш уни янада ҳаракатчан, янада фаол бўлишга ундайди.

— Ҳар сафар қийинчиликларни енгганимда ўзимни бахтиёр ҳис қиламан. Ойим мени ана шунга ўргатган. Чунки у олти фарзанд билан қолган бўлса ҳам ёлғиз ўзи ҳаммасига улгурарди. Муқовачи бўлиб ишлайдиган полиграфия комбинатига югурар, бичиш-тикиш, кир ювиш, бизларни доимо назорат қилиб туришга ҳам вақт топарди. Албатта ойим машҳур адиб Стендалнинг: «Агар сен инсон қалбига зарар етказмасдан тега олмасанг, яхшиси буни қилмаганинг маъқул» деган машҳур сўзларини эшитмаган бўлса ҳам, ўз иши билан, одамларга муносабати билан бизни самимийликка, қийинчиликларни қатъият билан енгишга ўргатган, — дейди Мавжуда Саидовна.

...Бугун у Москвада, СССР Олий Советининг сессиясида ўтирибди. Йиғилишлардан кейин анъанага кўра «Учительская газета» редакциясига боради. Бу ерда бутун мамлакатдан келган ўқитувчи-депутатлар болалар тарбияси ва таълимининг долзарб масалаларини муҳокама қиладилар, ўзаро тажриба алмашадилар. Шундан кейин бу учрашувлардан олинган таассуротларни ҳамкасблари билан ўртоқлашиш зарур бўлади.

Маориф ниҳоллари самара бериши учун ер юзида мустаҳкам тинчлик керак. Иттифоқ Советининг хорижий ишлар бўйича доимий комиссияси аъзоси сифатида парламент делегацияси составида чет элларда бўлганида, Ўзбекистонда меҳмон бўладиган сиёсат ва жамоат арбоблари билан учрашганида у ҳамиша одамлар учун тинчлик нақадар катта аҳамиятга эга эканлиги, инсон бахт-саодати йўлида яшаш ва ижод қилиш учун ҳам тинчлик бўлиши кераклиги ҳақида тўлиб-тошиб гапиради.

Н. ПАНЯКШИНА.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ТАСС ВА АПН МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

ПЛАН ИШЛАБ ЧИҚИЛДИ

ПРАГА. СССР— Ғарбий Европа газ қувурининг тўртта компрессор станцияси иссиқлигидан фойдаланадиган йирик теплица комплексларини Словакия учун қуриш плани ишлаб чиқилди. Беш гектар майдонни эгалловчи комплекслардан бири Нитра шаҳри яқинида барпо этилади. У ерда бир ярим гектарлик майдонда қурилган теплицалар ярим йилдан бери ишлаб турибди. Уларни компрессор станцияларнинг иссиқлиги ёрдамида иситиш кўмир билан иситишга қараганда учдан бир ҳисса арзон тушади.

Нитрадаги комплекс 1985 йилнинг бошларида қуриб битказилганидан кейин ҳар йили 500 тоннагача турли сабзавот берадиган бўлади. Бундан ташқари, шу ерда гуллар ва сабзавот кўчатлари етиштирилади. Ёзда эса теплицаларда қуритилган сабзавот ва улардан маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

ЗЎР ҚИЗИҚИШ БИЛАН

Марокаш пойтахтида рус тили курсларида навбатдаги ўқув йили тугади. Курсларни студентлар, зиёлилар, ишчилардан 160 дан кўп киши битириб чиқди.

Марокаш билан Совет Иттифоқи ўртасидаги катта иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқалар мамлакатда рус тилини ўрганишга зўр қизиқиш уйғотди. Ҳозирги вақтда рус тили Работ, Касабланка ва Фас шаҳарлари университетларида ўқитилмоқда.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

● Халқ Монголиясининг меҳнат коллективларида яхши анъана қарор топди. Ҳар йили бир иш кунида ишлаб топилган маблағ тинчлик ва дўстлик фондига ўтказилади. Республикадаги саноат корхоналари ва хўжалик ташкилотларининг меҳнаткашлари етти йил давомида шу фондга бир неча юз минг тугрик ўтказдилар. Жанубий Гоби аймоғининг аҳолиси «Тинчлик ва ҳаёт учун, ядро урушига қарши кураш» жаҳон ассамблеясини кутиб ола туриб, тинчлик ва дўстлик фондига яна 20 минг тугрик ўтказди.

● Никарагуа территориясига бостириб кирган Сомосачи шайкалар шу йилнинг баҳор фаслида ваҳшиёна ўлдирган Ғарбий Германиялик врач Альбрехт Георг Пфлаумнинг беваси ва бошқа қариндошлари АҚШ президенти Р. Рейганга хат юбордилар.

Хатда АҚШ маъмурияти Марказий Америкада риёкорлик сиёсатини ўтказаётганлиги, Никарагуада халқ ағдариб ташлаган диктатор Сомосанинг террорчи шайкаларини қўллаб-қувватлаётг а нлиги учун айбланади. Вашингтон Марказий Америка халқларининг ички ишларига аралашишдан иборат кўпдан буён тутиб келаётган сиёсатини тўхтатиши лозим, деб таъкидлашади хат муаллифлари.

● Президент Рейган келган Американинг Маннеаполис шаҳрида (Миннесота штати) урушга қарши катта намойиш бўлиб ўтди. Оқ уй бошлиғи бутун инсоният ҳаётини таҳдид остида қолдираётган АҚШ маъмуриятининг милитаристик тайёргарликларига қарши норозилик билдирмоқ учун 3.000 дан кўпроқ киши Оқ уй бошлиғи тушган меҳмонхона олдига келишди. Намойишчилар «Рейган —тинчлик душмани!» деган сўзларни қайта-қайта такрорладилар.

Намойишчиларни тарқатиб юбориш учун полициянинг кучайтирилган ҫоқчилари сафарбар қилинди. Бир неча киши қамоққа олинди.

● Окинава префектурасининг маъмурий маркази — Нахе шаҳрида бўлиб ўтган кўп минг кишилик митинг қатнашчилари Америка қуролли кучларининг «Вэлиант Блиц—83» шартли ном остидаги машқларини дарҳол тўхтатилишини талаб қилдилар. Улар орол аҳолисига қарата мурожаат қабул қилиб, орол территориясидан Пентагон ҳарбий машқлар ўтказиш учун фойдаланилишига қарши қатъий норозилик изҳор этилади.

АҚШ маъмуриятига ва Япония ҳукуматига йўлланган норозилик резолюцияларида Япония территориясидаги барча Америка базалари ва ҳарбий объектларини тугатиш ҳақидаги талаб баён қилинган.

ВИСТАВКА ОЧИЛДИ

ПАРИЖ. Бу ерда станоксозлик саноати маҳсулотининг бешинчи халқаро виставкаси очилди. Виставкада жаҳоннинг 32 мамлакатидаги, шу жумладан СССР ва бошқа социалистик давлатлардаги қарийб 1.500 корхона ва фирмада ишлаб чиқарилаётган энг янги станоклар, автомат линиялар, хилма-хил асбоб-ускуналар намойиш қилинмоқда.

Виставкага Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилган кўпгина станоклар ва металл қирқиш асбоблари қўйилган. Булар орасида программа билан бошқариладиган ҳар хил металл қирқиш станоклари, пресслар, диаметри 6 метрча бўлган деталь ишлаш ноёб токарлик —карусель станоклари ва бошқа замонавий ускуналар бор.

СССР станоксозлик заводининг маҳсулоти жаҳон бозорида, жумладан Францияда яхши маълум. Чунончи, кейинги ўн йил ичида биргина француз корхоналарига уч мингтадан кўпроқ станок ва пресс ускуналари, шу жумладан 65 минг тонна залварли ноёб оғир пресс сотилган эди. Бу пресс «Интерфорж» компаниясининг Иссуар шаҳридаги корхоналарида 1976 йилдан буён муваффақиятли фойдаланилмоқда.

ЯНГИ ТРОЛЛЕЙБУС

Ботевград «Чавдар» автокомбинатининг мутахассислари яратган янги троллейбуслар Пловдивда синаб кўрила бошлади. Троллейбуснинг узунлиги 16 метрдан ортиқ бўлганлиги туфайли айни бир вақтда 148 пассажирни таший олади.

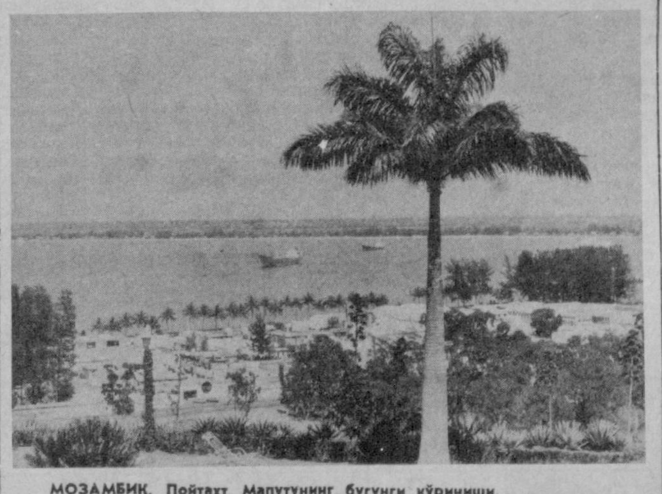

МОЗАМБИК. Пойтахт Мапутунинг бугунги кўриниши. К. Стрижковский фотоси.

ЖИНОЯТЧИЛИК ҚУРБОНЛАРИ

Америка аҳолисининг тахминан 30 процентини ташкил этувчи мамлакатнинг салкам 25 миллион оиласи былтур бирон бир турдаги жиноятчиликдан азият чекди, деб хабар қилди АҚШ юстиция министрлиги. Уйни ўғри уриши аввалгидек АҚШдаги жиноятларнинг энг кўп такрорланаётган тури бўлиб қолаётганини, былтур ҳар тўрт оиланинг бири уйига ўғри тушганини, оилаларнинг 7 проценти эшикни бузиб қурол билан қилинган талончиликнинг қурбони бўлганини министрлик уқтириб ўтди.

ХАТ БОСИЛМАДИ, АММО ЧОРА КЎРИЛДИ

БИР МАРОМДА ЕТКАЗИЛЯПТИ

Газетхон А. Ярулин редакцияга йўллаган хатида 11-алоқа бўлимининг ходимлари обуначиларга хат-хабарларни ёмон етказиб бераётганликларидан шикоят қилган эди. Бу хат Тошкент шаҳар почта алоқаси ишлаб чиқариш-техника бошқармасига юборилди. Бошлиқ ўринбосари М. Саакянц редакцияга мана бундай жавоб йўллаган.

Хат 11-алоқа бўлими ходимлари ўртасида муҳокама қилинди, фактлар тасдиқланди, хат ташувчи Кронштейнга Октябрь алоқа узели буйруғи билан виговор берилди. Ҳозирги пайтда газета ва хат-хабарларни эгаларига етказиб бериш бир маромда йўлга қўйилди.

ВИГОВОР БЕРИЛДИ

«Тошкент оқшоми»га Г. Шумова ва С. Ҳуснулинадан келган хатда 2-автокомбинатга қарашли 51—48 ТНП номерли такси ҳайдовчиси Смолининнинг йўл-молия интизомини бузганлиги ҳақида, 76-маршрутда қатновчи автобус ҳайдовчисининг ножўя қилмиши тўғрисида ёзилган эди. Ана шу иккала мактуб пассажир автомобиль транспорти ишлаб чиқариш Бош бошқармасига юборилган эди. У ердан жавоб олинди.

Жавобда айтилишича, оқшомхон Г. Шумованинг хати 2-автокомбинат ҳайдовчилари ўртасида муҳокама қилинган, фактлар тўла тасдиқланган. Ҳайдовчи Смолинга виговор берилди ва у мукофотдан маҳрум қилинди. 76-автобус маршрутида қатновчи Рихсиевга автомобилдан фойдаланиш қоидаларини бузгани учун виговор эълон қилинди. Ҳозирги пайтда 76-автобус маршрути қаттиқ назорат остига олинган.

СУВ ТАЪМИНОТИ ЯХШИЛАНДИ

Редакцияга Юнусобод массивининг СГ—1 микрорайонидаги 2-уйда истиқомат қилувчи бир группа аҳолидан келган хатда уларнинг яқинда уй тўйларини ўтказишгани ҳақида, лекин афсуски янги уйда тез-тез совуқ ва иссиқ сувларнинг бўлмаётганлиги тўғрисида айтилган эди.

Водопровод тармоқлари бошқармасидан келган жавобда айтилишича, апрель ва май ойида насос станциясини қураётган «Ташинжстрой» трестининг 1-қурилиш бошқармаси айби билан юқори қаватларда истиқомат қилувчи аҳоли сув таъминотида узилишларга дуч келди. Ҳозирги пайтда битта насос ишлаяпти. Бешинчи қаватга сув чиқмоқда. Сув билан таъминлашни янада яхшилаш учун, деб таъкидланади жавобда, 1-қурилиш бошқармаси тезлик билан барча насос станциясини иш ҳолатига келтириши ва лойиҳага мувофиқ уни ўз вақтида фойдаланишга топшириши керак.

• ШУ КУННИНГ ИНТЕРВЬЮСИ

ҲАММАСИ ИНСОН УЧУН

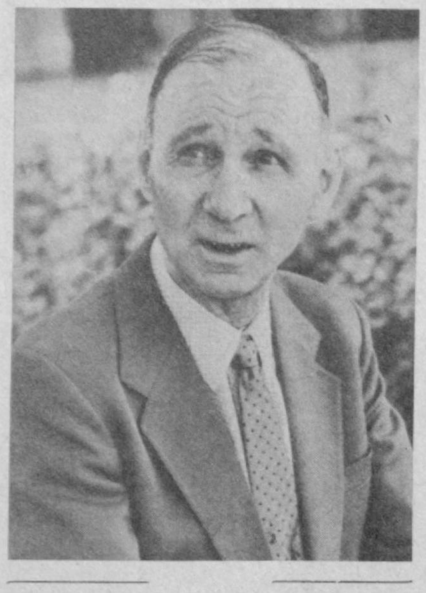

Тошкентда иттифоқ аҳамиятига эга бўлган «Катталарда ва болаларда эшитиш физиологияси ва патологияси» проблема комиссиясининг пленуми ўз ишини давом эттирмоқда. Мухбиримиз шу комиссия раиси, Москвадаги қулоқ, томоқ ва бурун касалликлари илмий-текшириш институтининг патофизиология ва акустика лабораторияси раҳбари, профессор Борис Михайлович САГАЛОВИЧдан олимларнинг бу анжуманидан кўзда тутилган мақсад ва вазифаларни гапириб беришни илтимос қилди.

— СССР медицина фанлари академиясининг отоларингология бўйича илмий совети қошида ташкил этилган эшитиш физиологияси ва патологияси комиссиясининг бош вазифаларидан бири барча олий ўқув юртлари, мамлакат илмий-текшириш институтларининг эшитиш физиологияси ва патологияси масалалари бўйича фаолиятини координациялашдан иборат. Мана, ҳозир илмий-тадқиқот ишларига якун ясаш ва уни ривожлантириш и н г келгусидаги истиқболларини белгилаш пайти келди. Пленум кунларида мамлакатнинг етакчи олимлари билан актуал масалаларни биргаликда муҳокама қиламиз.

— Пленумни ўтказиш учун нега Тошкент танланди?

— Одатда мазкур проблема билан шуғулланадиган институтлар жойлашган ерда пленум ўтказилади. Унга мамлакатнинг бошқа шаҳарларидан мутахассислар таклиф этилади. Ҳамкорликда иш олиб бориш тўғри илмий йўналишни танлаш, амалий иш учун тавсиялар ишлаб чиқишнинг зарур шартидир. Чунки практика у ёки бу проблемани илмий жиҳатдан ишлаб чиқишни тақозо этади.

Тошкентда бу ишни олиб бориш учун ажойиб база яратилган. Бу ерда профессорлар К. Д. Миразизов, А. И. Мўминов, Г. Т. Иброҳимова, А. Н. Дадамуҳамедов ва бошқалар— эшитиш масалалари билан шуғулланувчи олимлар муваффақиятли иш олиб бормоқдалар. Тошкент олимлари комиссия мажлисларини муваффақиятли ўтказишга пухта тайёргарлик кўрдилар. Бу ерда Москва ва Киев, Ленинград ва Қозон, Томск ва Ереван, мамлакатнинг бошқа шаҳарларидан аудиология соҳасидаги етакчи мутахассислар доклад қиладилар. Бу пленум фан ва практиканинг долзарб масалаларини ҳал этиш ва яқин келгусида фанимизни ривожлантириш йўлини белгилашга имкон беради, деб умид қиламиз.

— Борис Михайлович, ҳозир аудиология соҳасида олимлар олдида қандай проблемалар турибди?

— Проблемалар оз эмас. Лекин улардан энг муҳими эшитиш аҳволининг ва қулоқ оғирлигини даволашнинг янги усулларини аниқлашдир. Бу масалалар бир-бири билан узвий боғлиқдир. Қулоқнинг аҳволини аниқ белгилагандан кейингина қулоғи оғирликни самарали ва оқилона даволаш мумкин. Шунинг учун биз бу икки масалани ўзаро боғлаймиз.

Кейинги йилларда эшитиш органлари тузилиши диагностикасининг кўпгина янги методлари пайдо бўлди. Бу методлар тўғрисидаги, уларнинг бошқа тадқиқот методлари ўртасидаги ўрнини аниқлаш ҳақидаги ахборотларни тинглаш, уларнинг амалий аҳамиятини, кенг медицина практикасида қўлланиш имкониятларини аниқлаш керак. Буларнинг ҳаммасини йирик мутахассислар иштирокидагина амалга ошириш мумкин. Уларгина бу методларнинг актуаллигини аниқлаб, уларга етарлича баҳо бера оладилар.

— Эшитишдаги дастлабки нуқсонларга нега бунчалик катта эътибор берилади?

— Чунки эшитишдаги дастлабки нуқсонларни аниқлаш қулоғи оғирлик кучайишининг олдини олиш имконини беради. Ҳозирги вақтда эшитиш қобилияти бузилишининг кучайишида марказий механизм, яъни бош мия турли бўлимларини тадқиқ этишга катта аҳамият бериляпти. Бу йўналишда муайян ютуқларга эришилди. Ҳозир биз диагностиканинг ранг-баранг методларига эгамиз. Энди уларнинг ичида қайси бири самаралироқ эканлигини аниқлаб олишимиз керак.

— Қулоғи оғирликни даволашда қандай муваффақиятларга эришилди?

— Шуни айтиш кераки, бу проблема актуалдир. Қулоғи оғирлик, афсуски, жуда кенг тарқалган касаллик ҳисобланади. Бу умр узайгани билан боғлиқдир. Индустриал ва саноат шовқини таъсири, дори-дармонлар, юқумли касалликлар таъсирининг роли ҳам бор. Буларнинг ҳаммаси биздан қулоқ оғирлашишининг олдини олиш бўйича тавсиялар ишлаб чиқишни талаб этади. Биринчи навбатда болаларнинг қулоғи оғирлашишига қарши курашиш проблемаси турибди. Ҳозир техниканинг энг сўнгги ютуқларига асосланган объектив аудиметрия методи кўнг қўлланила бошланди. Жуда ёшлигидаёқ бу касалликни аниқлаш имконини берадиган компьютер установкаларидан фойдаланиляпти.

Сунъий эшитиш мосламалари ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Кейинги йилларда СССРда эшитиш аппаратлари яратилди, улардан фойдаланиш кўпгина кишиларни ижтимоий-меҳнат фаолиятига қайтариш имконини берди. Қисқаси, бизда кўпгина янги методлар тўпланди ва илгари маълум бўлган методлар эса такомиллаштирилди. Эндиликда рационал комплекслар яратиш зарур, яъни амалда қўллаш учун тавсиялар бериш керак. Буни эса проблема комиссиясининг мазкур кенгайтирилган пленуми амалга ошириши мумкин.

Тошкентлик отоларингологлар билан узвий ҳамкорликда иш олиб бориш бу касалликларни даволашнинг янада оқилона методларини излаб топиш, беморларга янада яхшироқ кўмаклашиш имконини беради.

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

ФУТБОЛ

ОЧКОЛАР ТЕНГ БЎЛИНДИ

Тошкентнинг «Пахтакор» командаси мамлакатнинг ўн тўртинчи тур ўйинларини Кутаисида маҳаллий «Торпедо» футболчилари билан ўтказди. Ҳамшаҳарларимиз учрашувнинг дастлабки минутларидаёқ уюшқоқлик билан ўйнаб, мезбонлар дарвозаси олдида кўплаб хавфли вазият туғдиришди ва ниҳоят, 37-минутда Александр Журавлёв ҳисобни очишга муваффақ бўлди. Биринчи бўлим тугашига икки минут қолганда мезбонлар ўйинчисининг зарб билан тепган тўпи дарвоза тўсинига тегиб қайтди ва ҳимоячиларимиздан бири тўпни қўли билан ўйнади. Судья ўн бир метрлик жарима тўпи белгилади. Бу тўпни Александр Квернадзе аниқ нишонга тушириб, ҳисобни тенглаштирди. Иккинчи бўлимда ҳар иккала команда ҳар қанча ҳаракат қилишмасин биронта ҳам тўп киритишга муваффақ бўла олишмади ва очколарни тенг бўлашиб олишди. Энди «Пахтакор» командаси навбатдаги тур ўйинини 24 июнда Киевнинг «Динамо» командаси билан ўз майдонида ўтказади.

Ана шу турдаги бешта учрашув қуйидаги натижаларда тугади: «Арарат» — «Зенит» — 1:1, «Нефтчи» — «Динамо» (Тбилиси) — 3:2, «Жальгирис» — «Днепр» — 2:1, «Металлист» — «Спартак» — 1:2, Марказий Армия спорт клуби — «Нистру» — 1:0.

Фотоахборот

Тошкентнинг 2000 йиллигига бағишлаб ўтказилган XIX шаҳар Спартакиадаси ниҳоясига етди. Волейболчилар турнири жуда қизиқарли бўлди.

Дастлабки босқич мусобақаларини мағлубиятсиз ўтказган Октябрь ва Собир Раҳимов районларининг терма командалари ҳал қилувчи учрашувда майдонга чиқишди. Ниҳоятда қизиқарли ва муросасиз ўтган бу баҳсда Собир Раҳимов районининг волейболчилари ғалабага эришиб, юбилей йили спартакиадасининг чемпиони бўлишди.

СУРАТДА: «Старт» спорт базасида ўтказилган финал учрашувидан бир лавҳа.

И. Сизов фотоси.

ХОТИРА ВАХТАСИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси биоорганик химия институтининг коллективи Улуғ Ватан уруши йилларида Ватанимиз озодлиги ва мустақиллиги учун қурбон бўлган йигирма миллион кишининг хотираси учун ҳар йили «Хотира вахтаси» ўтказиш ташаббуси билан чиқди.

Бу ташаббус Ўзбекистон ССР Фанлар академиясидаги барча муассаса ва ташкилотларнинг ходимлари томонидан қўллаб-қувватланди.

22 июнь куни уларнинг ҳаммаси «Хотира вахтаси» хизматини ўташади. Шу куни топилган иш ҳақи тинчлик фондига ўтказилади.

М. ПЎЛАТОВА,

Совет Тинчлик фондига кўмаклашувчи Тошкент шаҳар комиссиясининг масъул ташкилотчиси.

• РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 17/VI да **Жизель,** 18/VI да **Фауст,** 19/VI да **Оламнинг яратилиши.**

ДАВЛАТ РЕСПУБЛИКА ҚЎҒИРЧОҚ ТЕАТРИДА — 18/VI да **Маугли** (11.00, ўзбек тилида).

КИНО

17 ИЮНДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«XX АСР ҚАРОҚЧИЛАРИ» — **Ватан** (жуфт соатларда).

«ТОПИВ ҚУРОЛСИЗЛАНТИРИЛСИН» — **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (жуфт соатларда, телефон 78-47-25), **Дружба** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 66-15-75), **Тинчлик** (жуфт соатларда, телефон 53-86-07).

«АЙСБЕРГЛАР ОРАСИДАГИ АЖАЛ» — **Қозоғистон** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 35-24-92).

«ТУШДАГИ ВА ЎНГДАГИ ПАРВОЗЛАР» — **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«ЗОРРО» — **Лисунов номли** (11, 14, 17, 20.00, телефон 96-34-02).

18 ИЮНДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«XX АСР ҚАРОҚЧИЛАРИ» — **Ватан** (жуфт соатларда).

«ТОПИВ ҚУРОЛСИЗЛАНТИРИЛСИН» — **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (жуфт соатларда, телефон 78-47-25), **Дружба** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 66-15-75), **Тинчлик** (жуфт соатларда, телефон 53-86-07).

«АЙСБЕРГЛАР ОРАСИДАГИ АЖАЛ» — **Қозоғистон** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 35-24-92).

«ТУШДАГИ ВА ЎНГДАГИ ПАРВОЗЛАР» — **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«ЗОРРО» — **Лисунов номли** (11, 14, 17, 20.00, телефон 96-34-02).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ:

26 июнда — ОЛИФТА.
27 июнда — ТЎЙДАН ОЛДИН ТОМОША.
29 июнда — ХОТИНИМНИНГ ЭРИ.
30 июнда — ЁШЛИКДА БЕРГАН КЎНГИЛ.

Спектакллар соат 19.30 да бошланади.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КУЙБИШЕВ РАЙОНИДАГИ
64-МАКТАБ
(Жуковский кўчаси, 35«а»-уй)
1—9 НУТҚ СИНФЛАРИГА
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Болаларни қабул қилиш медицина-педагогика комиссияси июнь ва август ойларида шанба кунлари соат 9.00 дан 12.00 гача ишлайди.

Нутқ синфларига ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари керак: психо-невролог врачи, район поликлиникаси болалар боғчаси нутқ методистининг хулосаси, касаллик тарихидан кўчирма, отолоринголог врачнинг хулосаси, медицина картаси, ўқувчининг шахсий делоси.

Тошкент область гидрогеология-мелиоратив экспедициянинг ГТ-1 1925790 номерли йўқолган меҳнат дафтарчасининг
ТОЗА БЛАНКАСИ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент Политехника институти томонидан **Бўранов Алланазар** номига берилган 970651 номерли йўқолган
ДИПЛОМ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент область Калинин районидаги Ю. А. Гагарин номли 22-ўрта мактаб томонидан **Оқбоев Обид** номига берилган 207891 номерли йўқолган
ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент область, Янгийўл шаҳридаги 4-ўрта мактаб томонидан **Искандаров Шокир Ғафурович** номига берилган 843081 номерли йўқолган
ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлиги, озиқ-овқат саноати ходимлари касаба союзининг республика комитети, озиқ-овқат саноати илмий-техника жамиятининг республика правленнеси ва
ТОШКЕНТ ТЕХНИКА УЙИ
22 ИЮНЬ СОАТ 11.00 да. «ПИВО САНОАТИДА ИЛМИЙ-ТЕХНИКА ПРОГРЕССИ» деган мавзуда
СЕМИНАР ЎТКАЗАДИ

Адрес: Тошкент шаҳри, 5-декабрь кўчаси, 2-уй. «Ташкентпиво» ишлаб чиқариш бирлашмаси.

АВТОҲАСКОРЛАР ЖАМИЯТИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ
30 ОКТЯБРДА
ТОШКЕНТ ШАҲРИДА
шахсий фойдаланишда бўлган антиквар маркадаги автомобиллар ва мотоцикларнинг (мамлакатимизда ва чет элларда ишлаб чиқарилган)
КЎРИК-НАМОЙИШИНИ ЎТКАЗАДИ

Кўрик-намойишда қатнашишни истаганлардан 20 июнгача Тошкент шаҳри, Т. Шевченко кўчаси, 26-уйга мурожаат қилишларини сўраймиз.

АҲОЛИГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ БОШҚАРМАСИ
БОШҚАРМА ҚОШИДАГИ «ГУЛИ СИЁҲ» ФИРМАСИ
Киров район, Гунафша кўчаси, 1-уйга кўчиб ўтганлигини
БИЛДИРАДИ

ФИРМА ТАЪЗИЯЛАРГА ОИД ЗАРУР ВАЗИФАЛАРНИ КЕЧА-КУНДУЗ ДАМ ОЛИШ КУНИСИЗ БАЖАРАДИ.
Телефон 35-81-75.
(44, 56, 88-автобусларнинг «Семашко номли институти» бекати)

ТОШКЕНТ ОТЧОПАРИДА

ҲАР ЯКШАНБА КУНИ

ПОЙГАЛАР ЎТКАЗИЛАДИ

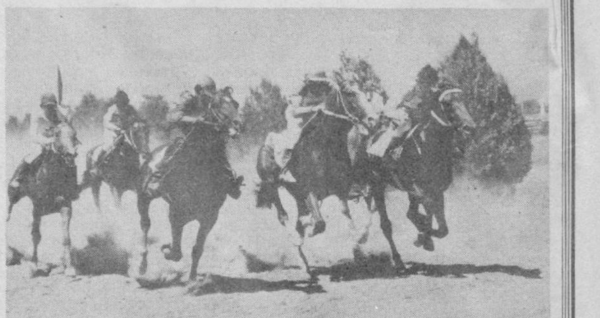

ПРОГРАММАДА:

АНЪАНАВИЙ ВА НОМЛИ СОВРИНЛАР УЧУН МУСОБАҚАЛАР БОР.

ОТЧОПАРДА ЎЙИН АТТРАКЦИОНЛАРИ ИШЛАБ ТУРИБДИ.

ПОЙГАДА ЎЗБЕКИСТОН ССР ВА ҚОЗОҒИСТОН ССР КОЛХОЗ, СОВХОЗ ВА ОТ ЗАВОДЛАРИНИНГ ЭНГ ЯХШИ ТУЛПОРЛАРИ ИШТИРОК ЭТАДИ.

ОТ-СПОРТ ЛОТЕРЕЯСИ (тотализатор) ИШЛАЙДИ.

Совуқ ичимликлар билан савдо қилувчи буфет томошабинлар хизматида.

Отчопарда йил бўйи (душанбадан ташқари) чавандозлик учун от ва уч от қўшилган аравача прокатга берилади.

Отчопар корхона ва муассасаларнинг раҳбарлари билан чавандозлик учун отларни прокатга бериш бўйича шартномалар тузади.

Аҳолидан тўй тантаналари учун уч от қўшилган рус аравачаларига буюртмалар қабул қилинмоқда.

Кириш бепул. Пойга соат 11.00 да бошланади.

Отчопар адреси: Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги проспекти (метронинг «Собир Раҳимов» станцияси). Телефонлар 76-82-18, 76-82-19, 76-29-34.

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими Давлат комитетининг

216-ШАҲАР ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1983—84 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

пўлат ва темир-бетон конструкциялари монтажи бўйича монтажчи, ғишт терувчи, қурилиш дурадгори, дурадгор, қўлда пайвандлаш электр пайвандловчиси, қурилиш бўёқчиси, слесарь-сантехник (ички коммуникациялар), арматурачи-бетончи.

Ўқиш муддати: 8 синф ҳажмида маълумот билан — 3 йил, 10 синф ҳажмида маълумот билан — 1 ярим йил.

БИЛИМ ЮРТИГА ЙИГИТЛАР ВА ҚИЗЛАР ТАКЛИФ ЭТИЛАДИ.

Билим юрти битирувчилари ўрта маълумот ва билим юртини тугатгани ҳақида диплом оладилар.

Ўқиш вақти меҳнат стажига киради.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

8 синф ҳажмида маълумотли ўқувчилар овқат, кийим-кечак ва махсус кийим билан; 10 синф ҳажмида маълумотли ўқувчилар билим юрти бюджетидан ойига 30 сўмдан ва ишлаб чиқаришдан 40 сўмдан стипендия билан таъминланадилар. Булардан ташқари, ўқувчиларга ишлаб чиқариш практикаси даврида ишланган маблағнинг 50 проценти тўланади.

Билим юртида касблар бўйича тўгараклар, техника ижодкорлиги, тасвирий санъат, фото, бадиий ҳаваскорлик тўгаралари, спорт секциялари ишлаб турибди.

Билим юртида ўқувчилар учун «В», «С» категорияси бериладиган, автомобилни бошқаришни ўрганиш 6 ойлик курслари очилган.

Имтиёзли диплом олганлар олий ўқув юртларига ўрта умумтаълим мактабларини олтин медаль билан битирганлар учун белгиланган имтиёзли шартларда кирадилар.

МАШҒУЛОТЛАР 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар зарур: директор номига ариза, маълумоти тўғрисида гувоҳнома, туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, турар жойидан справка, соғлиғи тўғрисида справка, 4 дона фотосурат (3х4 см. ҳажмда).

АРИЗАЛАР ҲАР КУНИ СОАТ 9 дан 17.00 гача ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Юнусобод массиви (25, 28, 29-трамвайларнинг «Сўнгги» бекати).

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ГАЗЕТХОНЛАРИГА

«Тошкент оқшоми» газетасига йилнинг иккинчи ярми учун обуна қабул қилинмоқда.

Газетанинг обуна баҳоси ярим йилга — 3 сўм 90 тийин. Обунани «Союзпечать» агентликлари ва бўлимларида, почтамтларда, алоқа бўлимларида, иш ёки ўқиш жойларида матбуотни жамоатчилик асосида тарқатувчилар кўмагида чекланмаган миқдорда расмийлаштириш мумкин.

Азиз дўстлар! Газетага обуна масаласидаги фикр-мулоҳазаларингизга муштоқмиз. Ўзингиз яшаб турган жойдаги алоқа пунктларида обунани расмийлаштириш ишлари қандай ташкил этилган? Шу масала бўйича қандай таклифларингиз бор? Ана шулар ҳақида бизга батафсил ёзиб юборасиз деган умиддамиз.

ҲАР ТЎҒРИДА

МУҲИМ ЭКСПЕРЕМЕНТ

Япониялик олимлар Тинч океанидан тахминан 180 километр жанубда жойлашган Миякэдзима оролида муҳим эксперемент ўтказишга қарор қилишди. Бунинг учун умумий майдони 115 квадрат километрдан иборат бўлган бутун бир орол паррандалар қўриқхонаси деб эълон қилинди. Бундай шароитнинг яратилиши япон орнитологлари учун бу ерда учрайдиган 230 турдан ортиқ паррандалар шароити ва уларнинг қай тариқа озуқаланишини тўла ўрганиш имконини беради.

КУТИЛМАГАН НАТИЖАЛАР

Японияда ўз ишини якунлаган кўча ҳаракати хавфсизлиги учун деб аталган умуммиллий декада кўнгилсиз натижалар билан тугади. Бу кампания давомида, деб хабар беради полиция бош бошқармаси, — мамлакат кўчаларида 13 мингдан кўпроқ кўча тасодифлари қайд этилди. Натижада 227 минг киши ҳаётдан кўз юмди. 16 минг киши эса оғир аҳволда касалхоналарга ётқизилди. Йил бошидан бери Японияда йўл-транспорт ҳодисалари туфайли 3,14 мингга яқин киши ҳаёт билан видолашди. Бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 6 процент ортиқдир.

СУД ЗАЛИДАН

Ташмаловчилар

Халқ виждонини йўқотиб, ўз корхонаси ҳисобига бойлик орттирмоқчи бўлган кишиларни «ташмаловчилар» дейди. Бундай кўринишларга қарши аёвсиз кураш олиб борилаётган бўлишига қарамай ҳали орамизда «ташмаловчилар» учраб турибди.

«Ўртоқ» кондитер фабрикасининг ирис цехида ишловчи Барно Акромова илгари ҳам икки марта майда ўғирлик қилиб, қўлга тушган эди. Суд ўғирланган нарсалар оз миқдорда бўлганини ҳисобга олиб, уни жарима билан жазолаган эди. Лекин Акромова бундан хулоса чиқариб олишни истамади. Шу йилнинг февраль ойида фабрика территориясидан бир бўлак сариёғни олиб чиқиб кетмоқчи бўлганда қўлга олинди.

Шу фабрика ишчиси В. Глазкова баҳоси етти сўмлик бир килограмм «Ўзбекистон» конфети билан ушланди. Шуниси борки, Глазкова илгари судланган бўлиб, унинг бир йили ҳали ўтаб бўлинмаган эди.

Тамаки фабрикасига хизмат кўрсатувчи автомашина ҳайдовчиси С. Зайнобиддинов «ўзини кўрсатди». Зайнобиддинов корхона территориясидан чиқиб келаётганида қоровуллар автомобиль капоти остидан икки қопга жойланган 120 пачка «Прима» сигаретаси, 40 пачка «Мовий гумбазлар» ва 520 пачка «Астра»ни топиб олишди.

«Ташмаловчилар» тўғрисидаги ишни пойтахтимизнинг Киров район халқ суди кўриб чиқди. Чунки юқорида айтилган корхоналар ана шу район территориясида жойлашган Б. Акромова бир йил аҳлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинди. В. Глазкова — бир йилга, С. Зайнобиддинов эса — икки йилга озодликдан маҳрум этилди. Суд ҳукмдан ташқари алоҳида ажримлар ҳам чиқарди. Уларда жиноят рўй беришига олиб келган сабаб ва шароитлар атрофлича баён этилган. Чунончи, суд тамаки фабрикаси маъмурияти, партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари эътиборини тайёр маҳсулот ҳисобга олиниши устидан етарли назоратнинг йўқлиги, мансабдор шахсларнинг ўз вазифаларига бепарволик билан муносабатда бўлишлари, кадрлар ўртасида тарбиявий ишнинг бўшлиги оқибатида ўғирликлар содир бўлаётганлигига қаратди.

Истардикки, алоҳида ажримлар юборилган мансабдор шахслар тегишли хулоса чиқариб олишади.

Е. ДАНИЛОВ,
юрист.

Редактор
Ш.О.УБАЙДУЛЛАЕВ

ТВ

17 ИЮНЬ — ЖУМА

Марказий телевиденпенинг «Восток» программаси

16.10 «Рус тили». 16.40 С. Рахманинов. «Қоя». Симфоник фантазия. 17.00 «Москва ва москваликлар». 17.30 «Қадимий саглар мамлакати». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Исландиянинг миллий байрами — Республика деб эълон қилинган кунга. 18.00 «Ҳаммаси мушукдан бошланди». Телевизион бадиий фильм премьераси. 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 «Ҳамдўстлик» телевизион журнали. 20.00 Экранда — кинокомедия. «Омадли жентльменлар». 21.30 «Время». 22.05 «Кинопанорама». 23.55 «Дунё воқеалари».

Марказий телевиденпенинг иккинчи программаси

18.30 Янгиликлар. 18.50 «Фан ва техника». Киножурнал. 19.00 «Саёҳатчилар клуби». 20.00 Спидвей бўйича жаҳон чемпионати. 20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 Ленинград телевидениеси ва радиоси Соловьёв-Седой номли эстрада-симфоник оркестрининг концерти. 21.15 «Самога йўл». Тошкент аэроклуби ҳақида телевизион ҳужжатли фильм (Тошкент). 21.30 «Время». 22.05 «Таниш куйлар». Опереттaлардан парчалар». 23.10 «Норакдаги учрашувлар». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.

Ўзбекистон телевиденпесининг программаси

I

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Айиқ ва қуён». Қўғирчоқ фильм. 18.15 Тошкентнинг 2000 йиллигига. «Шарқ машъали —гўзал Тошкентим». Адабий композиция. 18.45 «Бизнинг иқтисодий шарҳ». Кўрсатувни иқтисод фанлари доктори, профессор А. Абдуғаниев олиб боради. 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 М. Ашрафий номли Тошкент Давлат консерваторияси чангчилар ансамблининг концерти. 20.30 «Ахборот». 20.50 Москва Давлат филармониясининг солисти, Халқаро конкурслар лауреати Алла Аблабердиева куйлайди. 21.30 «Время». 22.05 «Дунё воқеалари». 22.35 О. Ёқубов. «Диёнат». Видофильм. 3-серия. 23.40 Янгиликлар.

18 ИЮНЬ — ШАНБА

Марказий телевиденпенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.40 «АБВГДейка». 10.10 «Спортлото»нинг 25-тиражи. 10.20 «Ота-оналар, Сизлар учун». 10.50 «Ёзувчилар тинчлик учун курашда». 11.50 «Ғолиблар». Фронтдош дўстлар клуби. Шимолий флот ветеранларининг учрашуви. 13.20 «Камалак» халқ ижодиёти ҳақидаги телевизион программаларнинг V халқаро фестивали. Ливия Араб Халқ Социалистик Жумҳуриясининг қўшиқлари ва рақслари. 13.50 «Юз биринчи». Телевизион бадиий фильм. 1-серия. 15.00 «Дунё воқеалари». 15.15 «Юз биринчи». Телевизион бадиий фильмнинг 2-серияси.

16.25 Сиёсий шарҳловчи Л. А. Вознесенский суҳбати. 16.55 Мультфильмлар. 17.25 «Мўъжизасиз-мўъжизалар». 18.25 Тинчликни сақлаш Совет комитетининг раиси Ю. А. Жуков суҳбати. 18.55 Лирик қўшиқлардан концерт. 19.30 «Эллигинчи». Ленсовет номли театр фильм-спектаклининг премьераси. Автор — А. Белинский. 21.30 «Время». 22.05 «Балли, қизлар!». Ҳамшира қизлар конкурси. 23.50 Янгиликлар.

Марказий телевиденпенинг иккинчи программаси

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 «Агар соғлом бўлай десанг». 9.25 «Тоғли Олтой ҳақида қўшиқ». Ҳужжатли фильм. 9.45 Концерт. 10.30 Ҳужжатли фильм. 10.50 «Тонгги почта» музикали кўрсатуви. 11.20 СССР халқлари ёзги VIII Спартакиадаси. Волейбол. В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг кичик спорт майдонидан олиб кўрсатилади. 11.50 ҚОЗОҒИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ: СССР халқ артисти Е. Серкебаев концерти. Болалар бадиий коллективларининг чиқиши. 13.20 СССР халқлари ёзги VIII Спартакиадиси. Сув полоси. В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг ҳавзасидан олиб кўрсатилади. 13.50 «Олам кинокамера кўзгусида». «Совет характери». Кўрсатувни сиёсий шарҳловчи И. Фесуненко олиб боради. 14.55 Москва. Консерваториянинг катта зали. П. Чайковский ва С. Прокофьев асарларини республикада хизмат кўрсатган коллектив — Ленинград филармониясининг академик симфоник оркестри ижро этади. Дирижёр — СССР халқ артисти Е. Мравинский. 16.30 М. Дярфаш. «Уйғон ва куйла». Москва Сатира театрининг оила клуби». 19.45 «Музикали фильм-спектакли. 18.10 «Ёш киоск». 20.15 «Халқаро обзор». 20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Здоровье». 21.30 «Время». 22.05 «Менинг ишим». Телевизион бадиий фильм. 1- ва 2-серялар.

Ўзбекистон телевиденпесининг программалари

I

9.55 Кўрсатувлар программаси. 10.00 Янгиликлар. 10.10 Телевизион миниатюралар театри. 10.55 Мактабгача ёшдаги болалар учун. «Сўз кетидан сўз келар». 11.15 «Шахмат мактаби». 11.45 «Жиблажибон» армияси». Бадиий фльм. 13.05 Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси этнографик ансамблининг концерти. 13.45 «Бошқариш мактаби — хўжалик юритиш мактаби» (рус.). 14.15 «Актёрлар ва роллар». Ҳ. Ғофуров. 15.15 «Буни ҳамма билиши ва уддалаши керак».

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Чипанинг саргузаштлари». Мультфильм. 18.25 «Шоирлар — болаларга». Агния Барто. 19.00 «Сиҳат-саломатлик». Илмий-оммабоп программа. 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Цирк, цирк, цирк». 20.30 «Ахборот». 20.50 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. «Бобомурод Ҳамдамов куйлайди». Фильм-концерт. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Ғаллакорларнинг шу кунги муҳим вазифалари». 22.20 О. Ёқубов. «Диёнат». Видеофильм. 4-серия. 23.25 Кўрсатувлар программаси.

ТОЖИКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

4 ТОШКЕНТ ОҚШОМИ БЕТ.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») —орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—ГСП, Ленин кўчаси, 41. Телефонлар: секретариат — 33-57-02; бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат — 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги—32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ—32-54-19; фан, мактаб, олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот — 33-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари—32-53-32; хатлар — 32-29-70; эълонлар бўлими — 33-81-42; нашриёт диспетчери — 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари — 33-90-50.

17 ИЮНЬ, 1983 й.

Р—10331. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонасида офсет усулида босилган. Тошкент шаҳри. Б-2015. ИНДЕКС 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12